

JMG

Kandidatuppsats i journalistik

HT 2021

2022-01-06

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation

www.gu.se/jmg

Vad kostar kriminaljournalistiken?

En kvalitativ intervjustudie om svenska kriminaljournalisters
arbetssituation

Författare: Sofia Hedberg & Wendela Antepohl

Handledare: Britt Börjesson

Kursansvarig: Marina Ghersetti

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Title: *What's the cost of crime journalism?*

Authors: Sofia Hedberg och Wendela Antepohl

Level: Bachelor thesis in Journalism

Term: HT 2021

Supervisor: Britt Börjesson

The aim of this study is to look into the work conditions of eight Swedish crime journalists and investigate how they experience their work environment, the support from employees, their safety and how they are coping with threats, hatred and strains. We will look into if and how their work covering crime affects their personal lives and if threats and hatred risks to lead to self-censorship. To fulfil this aim, three main questions were constructed:

1. How do Swedish crime journalists experience their work? Are they exposed to hatred and/or threats?
2. How does the crime journalist's personal lives get affected by their work?
3. How do Swedish crime journalists cope with hatred, threats and strains?
  - a) How do they experience the support from their employees?
  - b) Does hatred and threats risk to lead to self-censorship?

We have used a qualitative interview method to help us answer our questions.

With Monica Löfgren Nilssons quantitative research: *Hatred and threats against Swedish journalists* as a starting point, we hope to look deeper into specific journalists' work environments and what kind of hatred, threats and strains they experience.

The theoretical framework of the study includes the Coping theory, Job-Control-Demand-Support model and the Role theory. The theories helped us to analyze and discuss our results which lead us to a numerous of conclusions. First of all, working with crime journalism is a very stressful and consuming job which requires a strong belief in the journalistic professional standards. All the interviewees share the perception that working with crime journalism is “a way of life”. They find it challenging to keep a distans to work when they enter their private life.

The majority of our interviewees have experienced some kind of hate and/or threats connected to their work. Their coping methods vary but some of the most common ones were to accept their situation and talk to colleagues or partners. Some of the interviewees are in need of safety precautions due to threats, for example protected personal information or camera surveillance. Measures like this have an impact on their families as well. We found that most of the interviewees are pleased with the support that they receive from their employers, but that some find that there is room for improvement.

We found that self-censorship occurred in two cases, but that it does not seem to be a common pattern among the crime journalists we spoke to.

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
2 Bakgrund	5
2.1 Utomvetenskaplig problematisering	5
2.2 Den svenska journalistkåren	5
2.3 Journalistens uppdrag och yrkesidentitet	6
2.4 Pressetik	7
2.6 Lagar och regler	9
2.6.1 Olaga hot	9
2.6.2 Hatkommentarer	10
2.6.3 Förslag till riksdagsbeslut	10
2.6.4 Skyddade personuppgifter	10
2.7 Pressfrihetsindex	11
2.8 Exempel på hot och hat mot journalister	11
2.9 Arbetsgivarens skyldigheter	12
3 Tidigare forskning	14
3.1 Identifierad forskningslucka	14
3.2 Hat och hot mot journalister i Sverige	14
3.3 Arbetsrelaterat trauma	15
3.4 Misstron mot medier	17
3.5 Mediekritik	18
3.6 Självzensur	19
3.6.1 Censur och självzensur - vad är skillnaden?	19
3.6.2 Självzensur	19
4 Teoretiskt ramverk	20
4.1 Rollteorin	20
4.2 Krav-Kontroll-Stöd-modellen	20
4.3 Coping	22
5 Syfte och frågeställningar	24
5.1 Inomvetenskaplig relevans	24
5.2 Syfte	24
5.3 Frågeställningar	24
6 Metod	25
6.1 Val av metod	25
6.1.1 Metoddiskussion	25
6.2 Urval	26
6.2.1 Intervjupersoner	27

6.3	Reliabilitet, validitet	28
6.3.1	Reliabilitet	28
6.3.2	Validitet	29
6.3.3	Objektivitet och opartiskhet	29
7	Resultat och analys	30
7.1	Kriminaljournalisternas arbetsupplevelser	30
7.1.1	Sammanfattning och analys	34
7.2	Hot och hat	35
7.2.1	Hot	35
7.2.2	Hat	38
7.2.3	Sammanfattning och analys	40
7.3	Privatliv	41
7.3.1	Sammanfattning och analys	44
7.4	Hanteringsstrategier	45
7.4.1	Sammanfattning och analys	49
7.5	Stöd från arbetsgivare	50
7.5.1	Sammanfattning och analys	53
7.6	Självcensur	54
7.6.1	Sammanfattning och analys	56
8	Teorianknytning	57
8.1	Rollteorin	57
8.2	Krav-Kontroll-Stöd-modellen	57
8.3	Coping	58
9	Diskussion, slutsatser och vidare forskning	60
9.1	Diskussion och slutsatser	60
9.2	Slutreflektion och förslag till vidare forskning	64
10	Referenser	66
10.1	Böcker	66
10.2	Vetenskapliga artiklar	67
10.3	Tidningsartiklar	68
10.4	Hemsidor	68
10.5	Lagar och motioner	69
	Bilaga 1: Intervjufrågor	70

1 Inledning

Tisdagen den 6 juli 2021 befann sig den kände nederländske kriminaljournalisten Peter R. de Vries på en gata i centrala Amsterdam för att delta i en tv-sändning. Plötsligt träffades han av flera skott. Nio dagar senare avled han på sjukhus av sina skador. Två män greps kort inpå skjutningen och häktades, misstänkta för mord (Orre, 2021, 15 juli). Nederländsk media har rapporterat att den misstänkta mördaren, en 21-årig man, har en koppling till en ledare i ett känt kriminellt gäng (NL times, 2021, 9 juli & Dutchnews.nl, 15 juli, 2021).

Huruvida motivet för skjutningen hade med de Vries kriminaljournalistik att göra är i skrivande stund inte klarlagt. Vad som är säkert är att mordet väckte en global diskussion om kriminaljournalisters arbetssituation och säkerhet. Det var också denna händelse som fick oss att fundera på hur det ser ut i Sverige. En undersökning visar att kriminaljournalister är den grupp inom den svenska journalistkåren som är mest utsatt för hat och hot. Nästan en tredjedel av de tillfrågade kriminalreportrarna hade mottagit minst ett hot under det senaste året, och 70 procent hade mottagit hatkommentarer (Nilsson Löfgren, 2015). När vi läste dessa siffror ställde vi oss frågan: Vad får det här för konsekvenser för den enskilde journalisten?

Syftet med denna kandidatuppsats är att undersöka hur svenska kriminaljournalister upplever sin arbetssituation och säkerhet, hur kriminaljournalister hanterar hot och hat samt hur de upplever stödet från arbetsgivare. Vi är också intresserade av hur arbetet med att bevaka kriminalitet påverkar journalistens mående och privatliv, samt ifall hot och hat riskerar att leda till självzensur. Det är viktigt att undersöka detta, både för att skapa förståelse för den enskilde individens yrkessituation och för att bidra till en större diskussion om kriminaljournalisters arbetsförhållanden.

För att besvara våra frågeställningar kommer vi göra kvalitativa intervjuer med åtta utvalda svenska journalister som bevakar kriminalfall och brottslighet, och sedan analysera deras svar med hjälp av ett teoretiskt ramverk.

2 Bakgrund

I detta kapitel redogör vi för studiens utomvetenskapliga relevans. Vidare beskriver vi hur den svenska journalistkåren ser ut och går in på journalistens uppdrag, brottsläget i Sverige, de publicistiska yrkesreglerna samt vad lagen säger om hot och hat. Vi tittar också på vilka skyldigheter en arbetsgivare har för att värna om sina anställdas trygghet och säkerhet. Syftet med detta avsnitt är att ge en bild av i vilket samhälle och under vilka förutsättningar våra intervjupersoner arbetar.

2.1 Utomvetenskaplig problematisering

Arbetet som journalist i Sverige innebär att vara granskad av läsare, tittare och lyssnare. Att ha ett arbete och en yrkesroll som ständigt granskas av allmänheten är en speciell arbetssituation som kan vara knepig att förhålla sig till. En av grundprinciperna i det journalistiska uppdraget är enligt Kovach och Rosensteil (2014) att *“journalistikens främsta lojalitet är till medborgarna”*. Men hur balanserar journalister det, och dess konsekvenser, med sitt privatliv? Riskerar hot och hat att leda till själv censur? Journalister som bevakar och rapporterar om brott är en särskild utsatt grupp i journalistkåren. Det är den kategori av journalister som får utstå allra mest hot och hat samt den kategori som har störst hotbild mot sig.

Som journalist idag är man mer eller mindre profilerad oavsett om det är ens intention att vara det eller inte. Under artiklar eller inlägg står journalistens byline med fullständigt namn och ofta mailadress och bild. Skulle kontaktuppgifter och bild inte stå i direkt anslutning till artikeln tar det ofta mindre än en minut att hitta det en sökning bort. Det grundar sig i det journalistiska idealet om öppenhet och transparens. Detta kan i många fall ses som positivt för journalistikens trovärdighet och publikens möjlighet att granska och kommunicera med journalisterna, men det kan också utgöra en risk för den enskilde journalisten och dennes närstående. På sikt riskerar det även att få samhälleliga konsekvenser och skada den granskande journalistiken i stort.

Genom denna kvalitativa studie är vår förhoppning att få en bättre inblick i och förståelse om hur den journalistiska yrkesprofessionen påverkar privatlivet för verksamma kriminaljournalister. Genom kvalitativa intervjuer ska vi analysera journalisternas egna erfarenheter och upplevelser om yrkets påverkan på privatlivet. Genom intervjufrågor om stöd från arbetsgivare hoppas vi få en inblick i hur kriminaljournalisterna upplever redaktionernas arbete med säkerhetsfrågor och personalhälsa.

2.2 Den svenska journalistkåren

År 2019 fanns det i Sverige 10 305 yrkesverksamma journalister, 4906 män och 5399 kvinnor, enligt statistik från SCB (2019). Det stämmer överens med siffror från Svenska

Journalistförbundet, som har ungefär 10 700 yrkesverksamma medlemmar, varav cirka 9000 har en anställning och 1700 är frilansande journalister (SJF, 2021).

På Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet (JMG), har det sedan 1989 genomförts sex omfattande undersökningar om den svenska journalistkåren. Ett frågeformulär innehållandes frågor om hur journalisterna ser på sig själva och samhället, sin arbetssituation, yrkesroll. Medieutvecklingen skickades ut till slumpmässigt utvalda journalister i hela Sverige (SND, 2021) och den senaste undersökningen från 2011 besvarades av 1414 journalister, en svarsfrekvens på 59,9 procent. Det året var hälften av journalisterna kvinnor och hälften män. En tredjedel var under 39 år och en knapp femtedel var 60 år eller äldre. Majoriteten uppgav att de kom från en akademiker-/högre tjänstemannafamilj, och bara en tredjedel hade arbetarklassbakgrund. 95 procent av journalisterna var födda i Sverige och en övervägande del kom från någon av storstäderna; Stockholm, Göteborg eller Malmö. Journalisternas sociala bakgrund såg ungefär likadan ut mellan 1990 och 2011. Mellan 1989, då den först undersökningen genomfördes, och 2011, hade dock andelen kvinnor ökat och de äldre journalisterna hade blivit fler (Djerf-Pierre, 2011).

Gällande svenska journalisters politiska uppfattningar visar de flesta undersökningar att journalister generellt är mer vänsterorienterade eller liberala än befolkningen i stort. JMG:s journalistundersökningar bekräftar också denna uppfattning, om man väljer att se miljöpartiet som ett parti på vänsterskalan (Wiik, 2015).

Någon statistik över hur många av de yrkesverksamma journalisterna som arbetar med kriminaljournalistik finns inte. Journalistförbundet registrerar inte inom vilka områden deras medlemmar verkar, och gör således ingen skillnad på till exempel ekonomijournalister, fotojournalister och kriminaljournalister. Detsamma gäller Statistiska centralbyrån som inte heller delar upp olika typer av journalister.

2.3 Journalistens uppdrag och yrkesidentitet

Bill Kovach och Tom Rosenstiel (2014) listar tio punkter som sammanfattar journalistikens syfte. Journalisten Björn Häger har översatt punkterna till svenska (Kovach & Rosenstiel, 2001/2014; Häger, 2016).

1. Journalistikens främsta åtagande är sanningen.
2. Dess främsta lojalitet är till medborgarna.
3. Dess innersta natur är att verifiera.
4. Dess utövare måste vara oberoende av dem de bevakar.
5. Den måste fungera som en självständig granskare av makten.
6. Den måste sörja för ett forum för allmän kritik och debatt.
7. Den måste sträva för att göra det som är viktigt, intressant och relevant.
8. Den måste hålla nyheterna allsidiga och ge dem rimliga proportioner.
9. Dess utövare är skyldiga att agera utifrån sitt personliga samvete.

10. Även medborgare har rättigheter och förpliktelser vad gäller nyheter.

Gemensamma yrkesideal, yrkesnormer och dess utveckling kan på många sätt vara kärnan i journalistikens professionalisering. Den professionella identiteten är alltså det begrepp som syftar på journalisternas roll i samhället, journalisternas föreställning om yrkets karaktär och sig själva som yrkesgrupp. Den journalistiska yrkesrollen har växt fram under en lång tids strävan mot en professionell status. Den journalistiska identiteten kan ses som en slags kompromiss mellan sina egna mål, vad man vill göra och vad som är möjligt att åstadkomma (Wiik, 2019).

2.4 Pressetik

Det övergripande begreppet för pressetik är *“god publicistisk sed”*. Publicitetsreglerna ska i första hand fungera som ett hjälpmedel och inte tillämpas till punkt och pricka som paragrafer.

2.4.1 Publicitetsregler

Enligt publicitetsreglerna ska massmedierna ha en ansvarig hållning inför sin publicistiska uppgift. Som stöd finns 17 publicistiska regler att förhålla sig till. Reglerna syftar till att ge den enskilde skydd mot publicitetsskador, utöver det som lagen erbjuder. Grundprincipen gällande publiceringar är att människor vars agerande och utlåtande är av betydelse för långt fler än dem själva får tåla mediernas granskning. Publiceringen måste dock vara relevant i förhållande till personens ställning i offentligheten. Att ta hänsyn till personens privatliv är av stor betydelse men det är sällan en människas privatliv är helt privat eller individuellt. Det berör oftast också något annans privatliv. Det blir speciellt tydligt när det kommer till kriminaljournalistik och brottsoffer. Gällande brotts- och olycksoffer ska till exempel de anhöriga i möjligaste mån vara informerade innan publicering (Gustafsdotter, 2019)

Se publicitetsreglerna nedan.

Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.
2. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.
3. Kravet på saklighet gäller alla delar av en publicering, såväl innehåll som form och presentation.
4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte används på ett missvisande sätt.

Var generös med bemötanden

5. Felaktig sakuppgift ska rättas, när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående ska, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle ska publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.

6. Uttalanden från Mediernas Etiknämnd bör publiceras enligt de riktlinjer som Medieetikens Förvaltningsorgan (MEFO) fastställer. Klandrat massmedium ska erlägga fastställd expeditonsavgift.

Respektera enskildas privatliv

7. Överväg noga publicitet som kan kränka enskildas privatliv. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.

8. Iakttäta stor försiktighet vid rapportering om självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om respekt för enskildas privatliv.

9. Visa alltid offren för brott och olyckor största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.

10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var varsam med bilder

11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även om bildmaterial.

12. Tänk på att bildmontage eller förändring av bilder kan uppfattas som vilseledande. Ange alltid tydligt om en bild förändrats.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiserats i faktaredovisande material, tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.

14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rättssak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet (Journalistförbundet, 2021).

2.5 Statistik från Brå

Under år 2020 handlades 1,62 miljoner brott i Sverige. Det är en ökning med 47 500 brott eller 3 procent jämfört med år 2019. 51 procent av de handlagda brotten utreddes, vilket var

en ökning med 6 procent från 2019. Att fler brott utreddes 2020 jämfört med 2019 hänger sannolikt ihop med att pandemin innebar en tillfällig förflyttning av resurser till polisens utredningsverksamhet. De brottskategorier inom vilka de utredda brotten ökade mellan 2019 och 2020 var brott mot person (ökade med 3 procent), skadegörelsebrott (ökade med 11 procent) och narkotikabrott (ökade med 12 procent) (Brå, 2021).

Varje år tar Brottsförebyggande rådet, Brå, fram särskild statistik för konstaterade fall av dödligt våld. År 2002, när statistiken började tas fram, konstaterades 98 fall av dödligt våld. Tio år senare, år 2012, konstaterades 68 fall av dödligt våld. År 2020 var siffran rekordhög. Då konstaterades 124 fall av dödligt våld i Sverige. Mellan 2002 och 2014 var antalet konstaterade fall av dödligt våld relativt stabilt, med ett snitt på 89 fall per år. Sedan 2015 har dock antalet fall av dödligt våld legat på en högre nivå än tidigare, och under perioden 2015-2020 var snittet 112 fall per år. Sedan 2011 för Brå könsindelad brottsofferstatistik. Andelen kvinnor som föll offer för dödligt våld minskade från 31 procent 2011 till 20 procent 2020. Andelen män har i stället ökat från 69 procent till 80 procent.

2020 års undersökning visar att drygt hälften av alla fall av dödligt våld mot kvinnor föll inom kategorin *“Dödligt våld mot närstående i parrelation”*. Av de män som föll offer för dödligt våld dödades 4 procent av en partner eller före detta partner (Brå, 2021).

Antalet konstaterade fall av dödligt våld där skjutvapen har använts har ökat markant sedan 2011, från 11 fall 2011 till 48 fall 2020. Det motsvarar 39 procent av de totala antalet konstaterade fall av dödligt våld 2020. Den stora majoriteten av de som dödades med skjutvapen är män (Brå, 2021).

Mellan den 1 januari och den 15 december 2021 har 44 personer dödats i skjutningar. Hälften av dessa mord ägde rum i Stockholm, de övriga är spridda över de sex andra polisregionerna Nord, Syd, Öst, Väst, Mitt och Bergslagen (Polisen, 2021).

2.6 Lagar och regler

Nedan presenteras lagar och regler som berättelser i uppsatsen är relaterade till samt vissa resonemang i uppsatsen bygger på.

2.6.1 Olaga hot

Lagen om olaga hot (SFS 1962:700) lyder som följer:

“Den som hotar någon annan med brottslig gärning på ett sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig rädsla för egen eller annans säkerhet till person, egendom, frihet eller frid, döms för olaga hot till böter eller fängelse i högst ett år.”

Om ett yttrande är ett olaga hot eller ej avgörs från fall till fall. Vissa yttranden är glasklara hot, till exempel “Jag ska döda dig”, men många gånger är hoten mer subtila - så kallade förtäckta hot. Meningen “Jag vet var du bor” är inte hotfull i sig, men beroende på

sammanhanget och vilken person det är som gör yttrandet kan den komma att betraktas som hotfull (Lawline, 2021).

2.6.2 Hatkommentarer

Näthat är ett vanligt förekommande begrepp när man pratar om kränkande eller hatiska kommentarer till eller om någon. Egentligen finns det inga särskilda lagar för hot och trakasserier på nätet. Reglerna som gäller är detsamma som gäller i verkligheten. Vid hatkommentarer är de ofta förekommande brotten förolämpning, ofredande, förtal och olaga hot. Alla otrevliga kommentarer är inte olagliga även om det upplevs som kränkande och mycket obehagligt. Förtal och förolämpning regleras i Brottsbalken 5 kap, som handlar om ärekränkning (Polisen, 2019).

2.6.3 Förslag till riksdagsbeslut

En motion till riksdagen av Magnus Manhammar (S) och Aylin Fazelian (S) med rubriken *“Hotade journalister behöver ökat skydd”* skickades in 2020. Förslaget läggs fram för att fortsätta se över möjligheterna att stärka arbetet för att skydda hotade journalister. Motiveringen lyder att det behövs ett ökat skydd för hotade journalister i Sverige. Journalister har en avgörande demokratisk uppgift genom att bland annat granska samhället och makten. Tyvärr riskerar många journalister att bli utsatta för hot, trakasserier och våld i dagens samhälle. Beslutet är delvis grundat på Reportrar utan gränsers årliga globala pressfrihetsindex samt journalistförbundets senaste undersökning från 2017, genomförd i samarbete med Göteborgs universitet, som vi har skrivit om i kapitel 3 om tidigare forskning. (Motion 2020/2021:1481).

2.6.4 Skyddade personuppgifter

Personer som är utsatta för hot kan i vissa fall få skyddade personuppgifter. Med skyddade personuppgifter döljs till exempel namn och adress i folkbokföringsregistret, då uppgifter i det svenska folkbokföringsregistret i vanliga fall är offentliga. Det finns tre olika typer av skyddade personuppgifter, och den som främst rör kriminaljournalisterna i denna uppsats är den som handlar om skyddad folkbokföring. Skyddad folkbokföring innebär att dina gamla adressuppgifter tas bort och den nya adressen inte registreras och därmed inte sprids till andra myndigheter. Personen behöver alltså vanligtvis flytta för att kunna få skyddad folkbokföring. För att få skyddad folkbokföring krävs det att det finns särskilda skäl att anta att personen kan bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier (Skatteverket, u.å.).

2.7 Pressfrihetsindex

Mätningen som organisationen Reportrar utan gränser gör årligen angående pressfrihetsindex visade 2021 att det antal länder där pressfriheten anses bra aldrig har varit så få. Årets pressfrihetsindex rankar pressfriheten i 180 av världens länder och det framgår att fri och oberoende journalistik är helt blockerad och hårt hindrad i 73 länder samt begränsad i 59 länder. Indexet visar en tydlig försämring i Europa gällande våldshandlingar som man kan se har mer än fördubblats inom den europeiska unionen och på Balkan. I hela världen har det skett en ökning på endast 17 procent i jämförelse (Reportrar utan gränser, 2021).

När det gäller Sverige har landet gått upp en placering, från 4:e till 3:e plats 2021. Detta handlar delvis om det statliga stöd journalistiken har fått under pandemin (Reportrar utan gränser, 2021). Sveriges pressfrihetsindex 2020 tappade en placering främst på grund av ökade hot och trakasserier på sociala medier (Reportrar utan gränser, 2020).

2.8 Exempel på hot och hat mot journalister

Expressens kriminalreporter Nina Svanberg berättar i en artikel i Expressen om hot och hat som hon har behövt utstå i sitt arbete. Det var under en ledig söndag hon fick ett kort meddelande till sin telefon. *“Kommer klippa dig kom ut om du vågar din hora”* stod det i meddelandet. Svanberg hade haft kontakt med en man med kopplingar till ett kriminellt nätverk angående en intervjuförfrågan. Mannen lade upp Svanbergs kontaktuppgifter på sin Instagram i stället för att svara henne. Det var då telefonen blev helt överöst med hot och hat. Bland hatkommentarerna löd majoriteten *“din jävla hora”* eller liknande. Men dödshotet stack ut. Expressen, hennes arbetsgivare, vidtog åtgärder på en gång för att skydda och hjälpa Svanberg. Hon säger att hon själv aldrig blev rädd av dödshotet men hon kände en oro för sina barn och sin familj (Börjesson, 2021, 2 maj). Expressen fortsätter att berätta om hot och hat mot journalisterna på redaktionen i en artikel den 3 maj 2021. På pressfrihetens dag ville Expressen, genom en artikel, uppmärksamma att *“Sanningen har ett pris”* och hedra de uppoffringar som gjorts för pressfriheten runt om i världen. Tolv Expressen-medarbetare delar i artikeln med sig av aggressiva meddelanden fyllda med rasistiska och sexistiska påhopp och trakasserier. Jens Liljestrand jobbar på Expressens kultursida och är en av de som har fått utstå hot. Det var ett sms som skickades till hans fru och lød *“Jens Liljestrand ska titta sig över axeln när han rör sig ute. Jag vet var han bor.”* Familjen kunde skaka av sig det ganska snabbt, med det fick honom att fundera på hur skrämmande det är att många journalister måste arbeta under dessa förhållanden. Och vad händer när en anhörig, som inte valt att synas i media, tvingas ta del av hatet endast i egenskap av anhörig? Även Frida Sundkvist, grävreporter på Expressen, har blivit utsatt. Under 2020 fick hon ett mejl som lød *“Du är en hjärndöd smutshora som borde begå självmord. I en perfekt värld hade du redan varit död.”* (Nilsson, 2021, 3 maj).

2.9 Arbetsgivarens skyldigheter

Att arbeta som journalist är inte alltid helt tryggt och säkert. Obehagliga eller farliga situationer kan uppstå ute i fält, men också på internet - till exempel i kommentarsfält, på sociala medier eller i mailkorgen. Det är en del av arbetsmiljön på arbetsplatsen vilket betyder att arbetsgivaren har ett stort ansvar. Enligt Journalistförbundet (SJF) finns det mycket förebyggande arbete som kan göras redan före uppdrag för att undvika hot och hat. Journalistförbundet har tagit fram riktlinjer för förebyggande rutiner för redaktioner.

Journalistförbundets riktlinjer:

1. Arbetsledare och redaktionsledning ska ha kunskaper i riskanalyser och ska kunna fatta beslut för att så långt möjligt förebygga att hot uppstår. Det är arbetsgivarens ansvar att sådan kunskap finns på redaktionen.
2. Alla medarbetare ska ha grundläggande kunskaper i riskbedömning och veta vilka risker för hot och våld som kan vara förknippade med deras arbete. Alla ska känna till hur man förebygger hot och våld och hur man agerar om en hotfull eller våldsam situation inträffar.
3. Redaktionens lokaler ska utformas för att förebygga hot och våld. Larm och annan säkerhetsutrustning ska ses över regelbundet.
4. Arbetsledningen ska alltid överväga riskerna med ett uppdrag och ställa sig frågan om det kan utföras när situationen är mindre farlig.
5. Om medarbetaren inte kan ges fullgott skydd ska arbetet inte utföras.
6. Redaktionsledningen ska respektera vägran från enskild medarbetare att utföra uppdrag som han eller hon uppfattar som farliga.
7. Arbetsledningen ska vara medveten om vilka risker som kan vara förenade med granskning av kontroversiella ämnen, grupper eller liknande.
8. Sådan granskning bör inte utföras av en enda medarbetare. Redaktionsledningen ska göra klart att det är redaktionen som granskar. Det är svårare att angripa en hel redaktion än en namngiven enskild journalist.
9. Stöd frilansande medarbetare från start. Ge dem lika gott skydd, stöd och hjälp om anställda. Reaktionsledningen ska på lämpligt sätt visa både inåt och utåt att frilansen arbetar på redaktionens uppdrag.
10. Arbetsgivaren ska se till att ingen journalist ska arbeta ensam när hen bevakar möten, demonstrationer eller liknande som kan bli våldsamma. Tänk på att fotografer är

särskilt utsatta vid sådana situationer.

11. Intervjusituationer som bedöms vara farliga eller riskfyllda, ska genomföras på offentliga platser. Om det inte är möjligt ska intervjuplatsen – om det är möjligt – undersökas i förväg. Medarbetaren ska ges information om bästa placering i okända rum, reträttvägar ska finnas och så vidare. Medarbetaren ska ha möjlighet till snabb kontakt med arbetsledning såväl före som efter intervjun.

Alla former av hot och våld ska anmälas och dokumenteras. Det är arbetsgivarens ansvar att anmäla allvarligare händelser till Polisen, Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan. Om en journalist utsätts för hot, hat, våld eller trakasserier är det alltså arbetsgivaren som ska meddelas. För att ett samtal ska kunna föras mellan den drabbade, arbetsgivaren och skyddsombudet (Journalistförbundet, 2021).

En anmälan till arbetsmiljöverket när det gäller hat, hot, våld och trakasserier klassas ofta som "tillbud" eller "arbetsolycka". Det gäller både psykiska och fysiska skador. Alla händelser som anses kränkande eller hotfulla ska anmälas till polisen. Rent fackligt jobbar Journalistförbundet med hot, hat och våld främst ut ett arbetsmiljöperspektiv. Men sådana handlingar mot journalister är även demokratibrott vilket polisen också arbetar med (Journalistförbundet, 2021).

3 Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras en identifierad forskningslucka inom ämnet kriminaljournalistik samt tidigare forskning som är relevant för vår studie.

3.1 Identifierad forskningslucka

Det finns mycket forskning om journalisters säkerhet i konfliktdrabbade länder, men angående hot mot journalister i icke-konfliktdrabbade länder finns inte lika många studier. I Sverige har det dock gjorts undersökningar om hot och hat mot journalister under 2013, 2016 och 2019. Från dessa har framkommit att kriminaljournalister är den grupp inom journalistkåren som är mest utsatta för hot och hat. Vi har inte kunnat hitta någon kvalitativ undersökning om enskilda kriminaljournalisters arbetssituation i Sverige, som går in på hur utsatta de är för hot och hat, hur de mår till följd av sitt arbete och om - och i så fall hur - deras privatliv påverkas av hoten, hatet och påfrestningarna. Genom djupintervjuer med ett antal journalister som rapporterar om brottslighet vill vi bygga vidare på den kvantitativa forskning som redan finns och göra en kvalitativ djupdykning i åtta svenska kriminaljournalisters arbetssituation.

3.2 Hat och hot mot journalister i Sverige

Under 2013, 2016 och 2019 har docent Monica Löfgren Nilsson och Journalistpanelen på Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) vid Göteborgs universitet genomfört representativa enkätundersökningar om hot och hat mot journalister. Den senaste undersökningen visar att knappt en tredjedel av de tillfrågade journalisterna har mottagit någon typ av hot under det senaste året, och 70 procent har fått nedsättande kommentarer. Resultatet liknar de från de tidigare undersökningarna.

Trakasserierna förekommer i många olika former, från nedsättande kommentarer om journalisternas intellekt till sexuella trakasserier, hot om fysiskt våld och direkta dödshot. De vanligaste kanalerna för hot och hatkommentarer är mail och sociala medier. 17 procent av hoten och 54 procent av hatkommentarerna skickas via mail, medan 16 procent av hoten och 48 procent av hatkommentarerna postas på sociala medier.

Undersökningen från 2013, vilken redovisas i den vetenskapliga artikeln "Hat och hot mot svenska journalister", går in mer på djupet om vilka grupper som utsätts och vilka uttryck trakasserierna tar sig. Den visar att de journalister som är allra mest utsatta för hot och hat är kriminaljournalister. Omkring 70 procent av de som deltog i undersökningen hade mottagit minst ett hot under det senaste året, och de uppgav att en stor del kom från personer med koppling till organiserad brottslighet.

Undersökningen från 2013 visar också att alla möjliga typer av ämnen kan ge upphov till trakasserier, men den främlingsfientliga diskursen är den mest framträdande. Ämnen som invandring, integration, rasism och bevakning av Sverigedemokraterna leder enligt de tillfrågade journalisterna ofta till hat och hot. Även feminism och andra ämnen relaterade till genusdebatten utlöser ofta starka reaktioner från mediekonsumenterna.

Många av hoten som framförs upplevs som högst reella. En indikator på detta är att en av tre av de tillfrågade journalisterna som hotats har vidtagit åtgärder för att skydda sig. Det vanligaste sättet är att göra sig icke kontaktbar genom att till exempel ha ett hemligt telefonnummer eller dölja sina personliga uppgifter på internet. En tredjedel av de hotade journalisterna har polisanmält. Mot hatkommentarer har 15 procent skyddat sig och den vanligaste åtgärden är att moderera- eller stänga ner kommentarsfält.

Vidare visar undersökningen att en fjärdedel av de hotade journalisterna undviker att rapportera om vissa ämnen eller grupper på grund av risken att bli hotad. Hälften av de hotade journalisterna har känt rädsla och en av tio har funderat på att byta jobb. Kränkande kommentarer ger inte upphov till själv censur i samma utsträckning som hot, men två tredjedelar av de som mottagit hatkommentarer känner sig sårade och en tredjedel är oroad.

3.3 Arbetsrelaterat trauma

När det inträffar något fruktansvärt - en terrorattack, ett mord, en allvarlig olycka eller något annat hemskt - har journalister det unika uppdraget att vara så nära katastrofen som möjligt för att samla in information och sprida den till allmänheten. Det ingår i många journalisters arbete att befinna sig i situationer som kan upplevas som traumatiska..

En norsk studie av (Backholm et al., 2019) undersökte relationerna mellan symtom på PTSD (post traumatic stress syndrom) och socialt stöd på nyhetsredaktionerna samt mellan PTG (post-traumatic growth) och socialt stöd på nyhetsredaktionerna. Dessutom går studien in på vilka etiska dilemman som journalisterna ställts inför när de bevakat en viss händelse. Den traumatiska händelsen i fråga var terrorattacken i Norge 2011. Studien genomfördes genom enkät som skickades ut till norska journalister som hade bevakat terrorattacken, åtta till nio månader efter att den hade inträffat. Resultaten visade att de journalister som led av mer posttraumatisk stress också fick mer stöd och support från sin arbetsplats. Vissa journalister upplevde stress kopplat till rädslan för att råka förvärra situationen för terrorattackens överlevare. Andra upplevde PTG relaterad till reflektioner och diskussioner om sina etiska ställningstaganden under bevakningen av terrorattacken. Studiens resultat talar för att redaktioner kan bidra till PTG bland sina journalister genom att ge erkännande till dem som jobbar med krävande bevakningar (Backholm et al., 2019).

Ett närliggande ämne undersöktes i en brittisk studie av Browne et al. (2012). Forskarna studerade om det fanns något samband mellan arbetsrelaterat trauma och traumarelaterade skuld känslor samt mellan arbetsrelaterat trauma och PTSD-symtom. Hypotesen var att relationen mellan upplevt trauma och PTSD förmedlades genom skuld känslor. Studien

genomfördes genom en webbenkät som besvarades av 50 journalister, varav majoriteten var högutbildade män i 40-års ålder och uppåt. De flesta av dem hade jobbat som journalister i minst femton år. Resultatet visade att de som upplevt en stor mängd arbetsrelaterat trauma led av PTSD-symtom och traumarelaterade skuld känslor i större utsträckning än de som upplevt en mindre mängd trauma (Browne et al., 2012).

Journalister är bara en av många yrkesgrupper som regelbundet konfronteras med betungande och potentiellt traumatiska incidenter. Ambulansvårdare är ett annat exempel på en sådan yrkesgrupp. I en nederländsk studie av Ebben et al. (2021) har forskare undersökt hur ambulanspersonal upplever, bearbetar och tränas att hantera betungande arbetsituationer. Tjugotvå nyexaminerade ambulanssjukvårdare intervjuades och sedan analyserades deras svar med hjälp av induktiv tematisk analys. Tre huvudteman visade sig göra en betungande vårdssituation särskilt jobbig: (1) emotionell anknytning eller emotionell distansering, (2) känslan av att förlora kontrollen och (3) oförmåga att förstå. Alla studiens deltagare upplevde kortvariga eller medellångvariga fysiska, psykologiska och sociala konsekvenser efter att ha varit med om en kritisk situation på jobbet. Under olika faser av en pågående vårdssituation använde sig de nyexaminerade ambulanssjukvårdarna av olika copingstrategier: en blandning av avpersonifiering, fokus på den vårdgivande uppgiften, stöd från kollegor och närstående, bekräftelsesökande och distraktion (Ebben et al., 2021).

En brittisk studie av Amlôt et al. (2019) handlar om hur anställda påverkas av en katastrof eller nödsituation på arbetsplatsen och hur de ser på det stöd de får från arbetsgivaren. Studiens deltagare kom från olika typer av arbeten; både sektorer där potentiellt traumatiska händelser inträffar regelbundet och sektorer där traumatiska situationer är mer ovanliga. Resultatet visar att de anställda sällan var mentalt förberedda på att uppleva traumatiska händelser på jobbet, trots att de var medvetna om att det skulle kunna ske. Studiens deltagare uppgav att de ofta kände sig ovilliga att söka hjälp från sina arbetsgivare när de upplevt något traumatiskt på grund av orsaker som okunskap om vilken hjälp som finns att få, bortprioritering av den egna mentala hälsan, misstro mot konfidentialiteten och oro för att erkännandet av att man lider av psykisk ohälsa skulle kunna leda till att man ses som svag och/eller oförmögen att prestera på jobbet. Forskarna kom fram till det finns många fördelar med att utbilda om psykologiskt trauma. Det skulle till exempel kunna leda till att man upptäcker symtom på psykisk ohälsa hos sig själv eller sina kollegor i ett tidigare stadie och att stigmat kring psykisk ohälsa blir mindre. Organisationer och arbetsgivare kan vidta åtgärder för att förbättra sina medarbetares mentala hälsa, exempelvis uppmuntra medarbetarna att vara uppmärksamma på sitt mående och inte ignorera tecken på psykisk ohälsa, uppmuntra till samtal om psykiska problem på jobbet och informera medarbetarna om när och var de bör söka hjälp (Amlôt et al., 2019).

3.4 Misstron mot medier

Inom vetenskapen brukar man tala om fem huvudkomponenter som påverkar människors förtroende för något eller någon. Dessa fem är förmåga eller kompetens, integritet eller opartiskhet, empati och medkänsla, transparens eller öppenhet samt värdegemenskap eller ömsesidig förståelse. Ytterligare en faktor som anses viktig är närhet, både social och geografisk (Andersson & Weibull, 2017).

En relativt stor andel av svenskarna säger att de har förtroende för etermedier och morgontidningar, enligt undersökningar genomförda vid SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Den statistiken har varit relativt oförändrad de senaste åren. Däremot visar undersökningen att misstron mot medier är polariserad och har blivit mer polariserad de senaste åren. De som har lågt förtroende är mer borgliga än de som har högt förtroende. När det gäller förtroendet angående rapporteringen om invandring och brottslighet står det mycket lägre i jämförelse med andra ämnesområden. Det som till stor del diskuteras på internet i forum, på bloggar och kanske i synnerhet i kommentarsfält, handlar om mediernas påstådda mörkning av information. Den mörkning som diskuteras handlar ofta om immigration och brottslighet, men även om klimatförändringar och arbetsmarknadssituationen. Det påstås att etablerade medier utelämnar information, ljuger, lägger locket på eller förvränger sanningen.

Resultatet från SOM-undersökningen 2011 visar att en förhållandevis stor del av befolkningen upplevde att nyhetsbevakningen var underdriven inom vissa områden och överdriven inom andra. Ungefär en tredjedel av befolkningen ansåg att nyhetsmedier underdrev när det gäller organiserad brottslighet och miljöförstöring. Dock var den vanligaste åsikten att rapporteringen generellt låg på en rimlig nivå. Den grupp som var allra mest kritisk till nyhetsrapporteringen angående organiserad brottslighet var Sverigedemokraternas sympatisörer.

Studier om invandringsopinionen gjorda av demokratiforskaren Marie Demker tittade på människors upplevelser av hur invandringsrelaterade frågor behandlas i nyheterna. Resultaten visar att ungefär hälften av befolkningen anser att svenska medier inte berättar sanningen om samhällsproblem som är förknippade med invandring. En femtedel anser att de inte har en uppfattning i frågan medan ungefär en tredjedel menar att det är ett felaktigt påstående. Det är inte helt förvånande att uppfattningen om svenska mediers sanningsenlighet gällande problematik förknippad med invandring är starkt kopplad till den mer allmänna inställningen till immigration. Vid frågan om det är ett bra förslag att Sverige bör ta emot färre flyktingar är det bland de som svarat ja, 82 procent som också menar att svensk mainstream media mörkar bevakningen om invandring. Bland dem som anser att det är ett dåligt förslag att ta emot färre flyktingar är andelen 28 procent. Det finns även ett samband mellan hur oroande de tillfrågade är för att främlingsfientligheten ska öka i samhället. Bland dem som inte är oroade för att främlingsfientligheten ska öka anser 77 procent att etablerade svenska medier inte berättar sanningen om problem förknippade med invandring. Motsvarande andel bland dem som oroar sig för ökad främlingsfientlighet är 49 procent (Andersson, 2017).

3.5 Mediekritik

Att det riktas kritik mot och påstås att mediernas bevakning är vänstervriden och partisk är inget nytt fenomen. Sveriges Radio och Sveriges Television är i synnerhet måltavlor för detta eftersom de är statligt finansierade och reglerade bolag som ska bedriva en saklig och opartisk nyhetsbevakning. I många europeiska länder finns ett stort motstånd mot public service. Många politiska krafter vill skära ner på bolagen och begränsa nyhetsbevakningen (Gardeström, 2020).

Kritiker menar att svenska public service-medier har en åsiktsdriven bevakning. En återkommande term i retoriken är "*vänstervriden*". Kritiken kommer främst från Sverigedemokrater som anser att de blivit negativt beskrivna, i synnerhet under valrörelsen 2018. Ett förslag från partiet menar att ett vetenskapligt råd borde tillsättas för att understödja granskningsnämnden och se till att bevakningen är saklig och opartisk (Gardeström, 2020).

Samtidigt menar en del kritiska vänstersympatisörer att public service banar väg för högerpopulism genom att ge legitimitet åt perspektiven därifrån. Den kritiken finns inte med i SVT:s publikundersökningar utan är en del av den offentliga debatten. Idag uppfattas SVT som opartisk av färre personer i jämförelse med för några år sedan. Dock rör det sig om en liten minskning från en relativt hög förtroendenivå. Ett slags "kulturkrig" har tagit fart mellan de som vill värna om public service och de som vill begränsa det. Frågan är *varför* tilltron mot public service-medier har minskat nu (Olsson, 2020).

En förklaring kan vara en förändrad uppfattning om vad opartiskhet är. Traditionella medier har ett förhållningssätt till opartiskhet som innefattar att stå fri från ekonomiska-, religiösa- och politiska intressen. Det är hos publiken som förståelsen för opartiskhet har förändrats i takt med att människor mediekonsumtion, i synnerhet av digitala medier, ökar. Opartiskhet ses mer och mer som något som publiken ska ta ansvar för genom att använda många olika medier för att få en bättre helhetsbild av något. Idag räcker det inte att Sveriges Television hävdar att något är sant, de måste nu vara mer transparenta med sina journalistiska metoder, noga skilja på fakta och åsikter, motivera sina publiceringar och ge fler perspektiv. Den förklaringen är dock otillräcklig. De som misstror public service är inte jämnt fördelade i befolkningen utan är något överrepresenterade bland högerväljare, i synnerhet bland Sverigedemokrater. De som värderar SVT lägst har generellt lägre tillit till människor överlag. SVT har också lägre tillit från individualister som tycker att människor ska ta större ansvar för sitt eget liv. Kritiker menar att anledningen till att dessa grupper är mer kritiska till SVT handlar om bevakningen om invandring och att public service påstås mörka saker till förmån för en liberal syn på invandring (Olsson, 2020).

3.6 Självcensur

Nedan presenteras kortfattat skillnaden på censur och självcensur.

3.6.1 Censur och självcensur - vad är skillnaden?

I generella drag kan censur beskrivas som “allt undantryckande, hemlighållande och nedtystande av information”. Således skulle självcensur kunna betraktas som en form av censur enligt Beckman (2016). I Sverige är censur helt förbjudet, sedan undantaget för filmcensur avskaffades år 2011. För att kunna resonera kring självcensur som ett problem i Sverige samtidigt som censuren är avskaffad behöver de båda företeelserna ses som två av varandra oberoende fenomen (Beckman, 2016).

3.6.2 Självcensur

Definitionen av självcensur är att medvetet och frivilligt undanhålla information trots att inget formellt hot föreligger. Självcensur är ett hinder för demokratin eftersom det begränsar allmänhetens möjlighet att ta del av information och använda sin yttrandefrihet (Bar-Tal, 2017). Rädsla för hot och hat kan vara en orsak till att någon censurerar sig själv. Det finns dock många slags hot, och alla är inte tvingande. Om ett hot inte är tvingande är det möjligt att man antingen låter sig tystas av det eller ignorera det. Den som väljer det förstnämnda alternativet och avstår från att uttrycka sig på grund av ett upplevt, icke tvingande hot har censurerat sig själv (Beckman, 2016).

4 Teoretiskt ramverk

Nedan presenterar vi de teorier som är relevanta för vårt syfte och våra frågeställningar. Vi använder dessa för att förstå och förklara bakgrunden till den yrkesroll kriminaljournalister har samt konsekvenserna av den.

4.1 Rollteorin

Enligt rollteorin, som är en sociologisk och socialpsykologisk teori, styrs människans beteende i sociala sammanhang av en serie roller, vilka bestäms av individens uppfattningar och förväntningar av egna och andra roller. Teorin växte fram under 1930-talet och i teorin används fyra centrala begrepp: position, beteende, förväntningar och roll. Med position menas ställning. Beteende handlar om hur människan tänker, säger och gör. Förväntningar syftar till de normer en individ förväntas följa och individens eget medvetande om förväntningarna. Begreppet roll gäller sådant som position och förväntningar. I rollteorin brukar sociala roller kallas kulturella roller, situationsspecifika roller, könsroller och yrkesspecifika roller. I denna uppsats kommer fokuset främst ligga på yrkesspecifika roller. (NE, 2021).

Lennéer-Axelson och Tylefors (2018) beskriver att det finns formella och informella förväntningar knutna till yrkesrollen. De formella förväntningarna finns uttryckta i till exempel lagar och arbetsbeskrivningar. När det kommer till de informella förväntningarna handlar det om det sociala trycket på- och utanför arbetsplatsen. Inom den formella yrkesrollen är alltså status, position, skyldigheter och rättigheter formellt utformade. Den informella rollen är till större del oreglerad och bygger på förväntningar och behov från kollegor och chefer samt individens förväntningar på sig själv.

Enligt Lennéer-Axelson och Tylefors kan den informella yrkesrollen delas upp i tre olika kategorier. Sociala roller, individuella/självcentrerade roller och instrumentella roller. Den instrumentella rollen handlar om utförandet av en arbetsuppgift och är länkad till den formella yrkesrollen. Den sociala rollen påverkar relationerna och syftar till att tydliggöra normer och värderingar som existerar på arbetsplatsen. När det gäller den individuella/självcentrerade rollen är den, till skillnad från de andra delarna, oberoende av själva arbetsplatsen och fokuserar mer på den enskilda individens behov. Här handlar det om att individen själv tar ställning till arbetsplatsens och kollegornas värderingar och normer.

4.2 Krav-Kontroll-Stöd-modellen

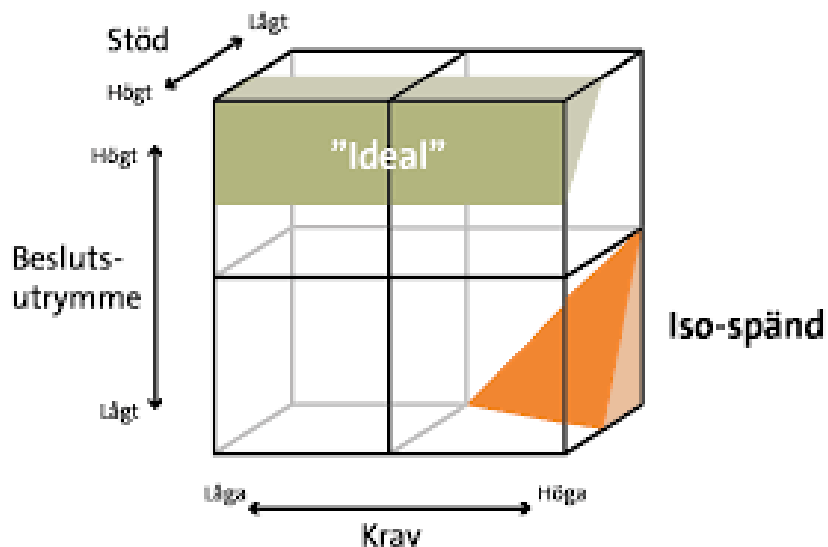
Vad som påverkar känslan av stress kan förklaras med Robert Karaseks och Töres Theorells Krav-Kontroll-Stöd modell (eng. Demand-Control-Support – DCS) från 1979. Den beskriver de yttre krav man har i förhållande till den kontroll över situationen man upplever och det

stöd man kan få. Att ha ett arbete där man är ständigt övervakad och bedömd av en publik kan vara stressfyllt. Med hjälp av Krav-Kontroll-Stöd-modellen kan man mäta vilka arbetssituationer och faktorer som ger upphov till negativa upplevelser, som i längden kan skada personens välbefinnande.

Enligt modellen brukar man tala om fyra modellsituationer som kan utgöra olika kombinationer. Det handlar om ett stort respektive litet beslutsutrymme (kontroll) och låga respektive höga krav. Effekten av psykiska krav har att göra med både hur mycket stöd som organisationen ger sina anställda och hur mycket beslutsutrymme de själva har. Enligt modellen är det värsta utfallet den "Iso-spända"-situationen, vilken visar ett arbete med höga krav och avsaknad av stöd. Enligt Karasek och Theorell handlar ökade arbetskrav bland annat om effektivisering av verksamheten, minskad bemanning samt högre arbetstempo. Maximal effektivitet tros uppstå när organisationen skär ner på personal och omorganiserar. Personal uppmanas protokollföra sina uppgifter allt mer så att arbetsgivarna kan kontrollera att saker görs på "rätt" sätt. Följden av det är minskat inflytande över det egna arbetet och en känsla av att bli kontrollerad från personer högre upp i arbetsplatsens hierarki. Denna typ av effektivisering gör att arbetsuppgifter som bedöms vara onödiga måste prioriteras bort, vilket i sin tur leder till sämre slutresultat och arbetsmiljö. Den här arbetssättet är sällan effektivt i längden, utan riskerar istället att tära på personalens psykiska hälsa. Istället bör personalen kunna arbeta i en bekväm takt och ha möjlighet att vara med och påverka sitt arbete.

1989 vidareutvecklades modellen av Johansson och Hall. De menade att en viktig faktor för att reducera negativ stress är att ha bra stöd av både arbetsgivare och arbetskollegor. Teorin visar att en bra arbetsplats har en hanterbar kravnivå, ett bra socialt stöd från organisationen och ger de anställda stor möjlighet att påverka sitt arbete. En arbetsplats där de anställda har små påverkansmöjligheter och utsätts för stor mental ansträngning, samtidigt som lite eller inget stöd finns att tillgå, är tydliga orsaker till stress. Enligt Johansson och Hall (1989) var det personal med en engagerad och lyhörd ledning som hade störst chans att bibehålla en god psykisk hälsa.

När man applicerar Krav-Kontroll-Stöd-modellen på journalistiska redaktioner blir parametern *stöd* särskilt intressant. I och med att det finns ännu en faktor som påverkar i detta fall, nämligen hot utifrån, går det inte att applicera teorin rakt på det journalistiska arbetet. Det finns dock intressanta paralleller att dra mellan vårt forskningsämne och Krav-Kontroll-Stöd-modellen.

Kommentar: Karasek och Theorells Krav-Kontroll-Stöd-modell enligt (Stressforskning.su.se).

4.3 Coping

Coping är en känd term inom psykologin, vanligen definierat som de kognitiva och beteendemässiga ansträngningar som människan tillämpar för att hantera externa och interna krav och konflikter runt dem (Folkman & Lazarus, 1984). Folkman & Lazarus skiljer mellan två olika kategorier av copingstrategier: problemfokuserade och känslomässiga strategier. De känslomässiga strategierna fokuserar på att hantera de emotionella reaktionerna i stressiga situationer. De problemfokuserade syftar till att ta kontroll över stressen och hitta grunden till den. Det kan handla om att ta bort källan till stressen eller distansera sig själv från den stressiga situationen. I en arbetssituation kan det handla om att berätta för en chef om den stressiga situationen och låta hen hjälpa till att ta hand om det (Backholm et al., 2020).

Antalet copingstrategier är lika många som de stressorer som kan utlösa dem enligt Blum et al. (2012). Här följer några av de vanligaste:

- Att acceptera situationen och sin egna roll i den.
- Att konfrontera stressorn och avlägsna den, eller avlägsna sig själv från den.
- Att försöka förutse en stressig situation.
- Att undvika eller fly från de negativa känslor som associeras till en viss stressor.
- Att förneka sina känslor eller problem.
- Att skapa emotionell distans till den stressiga situationen eller förringa dess betydelse.
- Att planera hur man ska lösa problemet.
- Att ändra sin inställning till situationen och försöka se på den som en positiv och/eller lärorik erfarenhet.
- Att söka socialt stöd.
- Att kontrollera sina känslor och vänta in ett lämpligt tillfälle att släppa fram dem.
- Att använda substanser som alkohol, läkemedel eller narkotika för att bedöva sina känslor.
- Att söka stöd i tro och/eller religion.

- Att använda humor.
- Att ventilera sina känslor.

De flesta studierna om coping ser olika copingstrategier som av varandra oberoende variabler, vilket indikerar att personer tenderar att använda sig av en copingstrategi i taget (Achnak & Vantilborgh, 2021). Detta synsätt förbiser dock copingbegreppets komplexitet och ignorerar möjligheten att en person kan använda mer än en copingstrategi åt gången för att hantera stressiga situationer (Sideridis, 2006). Det har argumenteras för att man i stället bör undersöka hur olika copingstrategier kan samverka med varandra, som “copingprofiler” (Eisenbarth, 2012). Även Blum et al. (2012) argumenterar för en flerdimensionell approach till copingstrategier. En person använder sig sällan enbart av antingen problemfokuserade eller känslomässiga copingstrategier, utan en kombination av båda.

Det finns inte någon universal copingstrategi som är effektiv i alla situationer. Inte heller går det att säga att en copingstrategi är helt och hållet effektiv eller helt och hållet ineffektiv i en viss situation. Faktorer som till exempel den tidsram inom vilken en copingstrategi används måste tas i beaktning. Att till exempel gå ut och dricka några öl med vännerna efter att man fått sparken från jobbet kan vara ett effektivt sätt att lindra bedrövelsen i stunden, men om man fortsätter använda denna strategi för längre riskerar den att i stället bli skadlig och potentiellt utvecklas till ett missbruk (Blum et al., 2012).

5 Syfte och frågeställningar

I detta kapitel presenteras uppsatsens inomvetenskapliga relevans, syfte och frågeställningar.

5.1 Inomvetenskaplig relevans

När det kommer till tidigare forskning som är direkt relaterad till vårt valda ämne är Monica Nilsson Löfgrens undersökningar och artiklar om hot och hat mot svenska journalister den mest betydande för vår uppsats. Utöver det har det gjorts ett antal kandidatuppsatser relaterade till samma ämne under de senaste åren. Inom det sociologiska- och psykosociala forskningsfältet har det gjorts många studier av hur människor kan påverkas av hot och hat samt betungande och potentiellt traumatiska arbetssituationer. En del av dessa studier inriktar sig särskilt på journalister, till exempel den norska studien *Trauma in the newsroom: social support, post-traumatic stress and post-traumatic growth among journalists working with terror*. Det råder dock en brist på kvalitativa studier om svenska journalisters arbetssituation, i synnerhet med inriktning på kriminaljournalister. Därför vill vi med vår studie bidra till vetenskaplig kumulativitet inom ämnet.

5.2 Syfte

Syftet med denna kandidatuppsats är att undersöka hur åtta svenska kriminaljournalister upplever sin arbetssituation och säkerhet, hur de hanterar hot, hat och påfrestningar samt hur de upplever stödet från arbetsgivare. Vidare är det intressant att undersöka om och hur arbetet med att bevaka kriminalitet påverkar journalistens privatliv samt om hot och hat riskerar att leda till självcensur.

5.3 Frågeställningar

1. Hur upplever de intervjuade kriminaljournalister sitt arbete? Utsätts de för hat och/eller hot?
2. Hur påverkas de intervjuade kriminaljournalisternas privatliv av deras arbete?
3. Hur hanterar de intervjuade kriminaljournalisterna hat, hot och påfrestningar?
  - a) Hur upplever de intervjuade kriminaljournalisterna stödet från sina arbetsgivare?
  - b) Riskerar hat och hot att leda till självcensur?

6 Metod

I detta kapitel presenteras den valda metoden som kommer leda oss till svar på våra frågeställningar. Därefter följer en metoddiskussion där vi diskuterar tillvägagångssätt. Vi presenterar även studiens intervjupersoner och diskuterar urvalet samt studiens validitet, reliabilitet och objektivitet.

6.1 Val av metod

För att besvara uppsatsens frågeställningar valdes tidigt en kvalitativ metod. Vi kommer genomföra djupintervjuer med svenska journalister som rapporterar eller har rapporterat om brottslighet eller annan typ av journalistik där det finns risk för hat, hot och påfrestningar.

Det primära användningsområdet för kvalitativa studier är att få en djupare förståelse för en specifik händelse, situation eller ett problem. Intervjuer som tillvägagångssätt passar oftast bättre i en kvalitativ metod än i en kvantitativ metod, som är mer fokuserad på information som kan mätas och värderas numeriskt (Björklund & Paulsson, 2012).

En kvalitativ studie genom intervjuer passar uppsatsens syfte då vi vill fördjupa de resultat vi ser i Löfgren Nilsson (2013, 2016, 2019). Genom en kvalitativ intervjumetod kan vi undersöka hur enskilda journalister upplever hat, hot och påfrestningar samt hur de hanterar det på en individnivå. En kvalitativ intervjumetod är mer förankrad i en djupare förståelse än i en möjlighet till kunskapsgeneralisering (Björklund & Paulsson, 2012)

Kvalitativa intervjuer ger möjlighet till att ställa följdfrågor och till att registrera svar som man med stor sannolikhet inte skulle få från till exempel en enkätundersökning.

För att nå svar på våra frågeställningar kommer vi använda oss av en induktiv tematisk analys av det insamlade intervjumaterialet. I analysen kommer inte några generella slutsatser kunna dras eftersom urvalet i undersökningen är för litet för det. Vi kommer kunna analysera svaren och få en djupare förståelse och uppfattning om hur just de intervjuade kriminaljournalisternas arbetssituation ser ut samt hur de hanterar och påverkas av olika utsatta situationer.

Enligt Esaiasson et al (2012) är ett tillvägagångssätt i samtalsintervjuer att utgå från personens vardagserfarenheter för att ta reda på hur de själva uppfattar sin omvärld.

6.1.1 Metoddiskussion

Valet av metod grundar sig i viljan att addera kumulativ information till forskningsfältet om hat och hot mot journalister i Sverige, där Monica Löfgren Nilssons studie *Hat och hot mot journalister i Sverige* (se kapitel 3.2) är ledande. Vi anser att ämnet kan nyanseras och fördjupas genom att djupdyka i ett antal journalisters personliga berättelser. Vi identifierade

även forskningslucka på området som vi, med hjälp av våra frågeställningar, hoppas att kunna bidra till att fylla.

Kvalitativa intervjuer som metod ger tillgång till information som är av direkt relevans för studiens syfte. Det ger också en unik möjlighet att förbereda och ställa individuella frågor till respondenterna för att få en djupare förståelse. Det finns även en stor möjlighet att ställa spontana följdfrågor och läsa av kroppsspråk och signaler, vilket kan ha stor signifikans i en intervju (Björklund & Paulsson, 2012).

Vi har valt att intervjua journalisterna var för sig och utesluta fokusgrupper, då vi vill att journalisterna ska behålla sin anonymitet samt inte påverka varandra. I och med det smala urvalet i studien ser vi det inte heller som en nackdel eller krävande tidsmässigt att intervjua journalisterna en och en. Det är snarare en fördel att lägga allt fokus på en person i taget för att kunna komma så långt in på djupet som möjligt.

Trots att den kvalitativa intervjumetoden var ett relativt självklart val för oss efter formuleringen av vårt syfte finns det såklart, som i alla metod, brister som vi som författare behöver ta hänsyn och förhålla oss till. Det finns ett potentiellt etiskt dilemma i metoden. Eftersom att djupintervjuer gränsar till det vardagliga samtalet finns det krav på personerna som blir intervjuade att de förstår att de deltar i en vetenskaplig studie. Om en intervjuperson skulle säga att vi som författare inte får använda materialet, även om det sägs efter intervjun, bör vi som författare respektera det (Esaiasson m.fl., 2012).

Ännu en dimension i denna studie är att kriminaljournalister är, som tidigare nämnt, en utsatt grupp inom journalistiken vilket gör att det kan vara viktigt att de hålls anonymiserade. En studie är alltid mer trovärdig med namngiven källa, men i vissa fall kan anonymitet krävas för att studien ska bli av överhuvudtaget. I denna studie kommer vi behöva anonymisera intervjupersonerna för deras säkerhet i arbetet. De kommer även få godkänna de citat vi använder i uppsatsen.

Något som möjligen skulle kunna kritiseras i vår metod är att vi har valt att blanda telefonintervjuer med intervjuer över videosamtal och fysiska intervjuer. Det skulle kunna vara så att intervjupersonernas sätt att prata skiljer sig beroende på om det är på telefon, på video eller i verkligheten, och att vi hade fått lite andra svar från vissa om vi hade intervjuat dem i ett annat medium. I och med att vi lät intervjupersonerna själva välja hur de ville låta sig intervjuas kan vi dock anta att de valde det medium som passade dem bäst eller som de kände sig mest bekväma i, och att de därmed fick bästa möjliga förutsättningar att svara ärligt och utförligt på våra frågor.

6.2 Urval

I en kvalitativ intervjustudie används i de flesta fall ett begränsat antal intervjupersoner, och den praxisen kommer även vi förhålla oss till. Urvalsprocessen måste därför vara strategisk och väl genomtänkt.

Valet av intervjupersoner begränsas till svenska journalister som rapporterar eller har rapporterat om brottslighet i Sverige. Den demografiska avgränsningen har gjorts utifrån att det är enklast att alla verkar inom samma geografiska område och därmed under samma lagar och regler. Att begränsa sig till Sverige faller sig även naturligt eftersom det stämmer bra överens med vårt syfte. Eftersom Monica Löfgren Nilssons studie *Hat och hot mot journalister i Sverige* (se kapitel 3.2), som vi bygger en stor del av vår studie på, baseras på svenska journalister stämmer avgränsningen in även i det avseendet.

För att få tillgång till den primärdata som vi är i behov av bestämde vi oss för att själva kontakta svenska verksamma journalister. Via mail kontaktade vi 22 stycken journalister för att ta höjd för eventuellt bortfall, 12 män och 10 kvinnor. Åtta av personerna svarade att de vill delta i studien, fem kvinnor och tre män. Sex personer avböjde förfrågan med anledningen antingen tidsbrist eller att de själva ansåg att de inte hade så mycket att tillföra studien. Åtta personers svar har uteblivit, trots att ett andra mail har skickats till dem.

Vi valde att ha ett blandat urval när det gäller män och kvinnor, eftersom vi i syftet inte specificerat oss angående manliga eller kvinnliga journalister.

I urvalet av journalister har vi valt att fokusera på - men inte begränsa oss till - medier med rikstäckande nyheter och bevakningsområde. Vi har i första hand vänt oss till stora, etablerade medier, vars journalister är synliga och lättillgängliga för publiken. Bland våra respondenter finns journalister som arbetar med radio, dagspress, kvällspress och TV.

Fyra av intervjuerna genomfördes via videosamtal, två genomfördes på telefon och två ägde rum under fysiska möten. Samtliga intervjuer spelades in och transkriberades. Medellängden på de inspelade intervjuerna är 40,5 minuter. Den kortaste är 21 minuter och den längsta är 62 minuter.

6.2.1 Intervjupersoner

Som vi redogjort för i metodkapitlet har alla våra intervjupersoner anonymiserats för att värna om deras säkerhet. Intervjupersonerna har eller kan ha en hotbild mot sig, och därför är det viktigt att de inte kan identifieras utifrån sina berättelser. Vi har valt att skriva ut kön samt ungefär hur länge de har arbetat i branschen eftersom dessa parametrar har visat sig vara potentiellt betydelsebärande i vissa av de sammanhang vi undersöker. I uppsatsen går intervjupersonerna under benämningarna "Intervjuperson A", "Intervjuperson B" etcetera. Detta är främst för att uppnå struktur. I de flesta fallen är det inte relevant för resultatet vilken av intervjupersonerna det rör sig om eftersom vi har valt att titta på resultatet utifrån olika teman. I samband med vissa, särskilt känsliga berättelser har vi valt att inte skriva ut vilken intervjuperson det rör sig om överhuvudtaget.

Majoriteten av de intervjuade kriminaljournalisterna arbetar på stora svenska mediehus. Fyra av åtta arbetar med bild- och/eller ljudmedia inom public service, resterande arbetar på privatägda mediekoncerner. Fem av åtta rapporterar uteslutande om kriminalfall och

brottslighet. De övriga tre är så kallade specialreportrar och bevakar både kriminalitet och andra områden.

Intervjuperson A

Kvinna som arbetat med kriminaljournalistik i cirka två decennier.

Intervjuperson B

Kvinna som har arbetat i journalistbranschen i några år.

Intervjuperson C

Kvinna som har arbetat med kriminaljournalistik i cirka ett decennium.

Intervjuperson D

Man som har arbetat med kriminaljournalistik i cirka två decennier.

Intervjuperson E

Man som har arbetat med kriminaljournalistik i cirka ett decennium.

Intervjuperson F

Kvinna som har arbetat i journalistbranschen i över två decennier.

Intervjuperson G

Man som har arbetat i journalistbranschen i cirka två decennier.

Intervjuperson H

Kvinna som har arbetat med kriminaljournalistik i drygt ett decennium.

6.3 Reliabilitet, validitet

Här presenteras studiens reliabilitet och validitet.

6.3.1 Reliabilitet

En hög reliabilitet innebär frånvaro av osystematiska eller slumpmässiga fel (Esaiasson et al., 2012). Vi har genomfört samtliga intervjuer tillsammans för att säkerhetsställa att vi tolkade intervjupersonernas svar på samma sätt och kunde ställa de följdfrågor vi tyckte var relevanta. Vi delade upp intervjumanualen i fyra delar och bytte roller mellan varje del, så att den ena intervjuade och den andra höll koll på manualen så att alla frågor kom med. Under vissa intervjuer ställde vi frågorna i en annan ordning än vad som står i manualen, eftersom intervjupersonen gled in på ett visst spår i sitt svar och det blev naturligt för oss att ställa en fråga som egentligen skulle komma längre fram. Detta är dock inget som vi anser påverkar resultatet, eftersom alla frågor till syvende och sist täcktes in. Överlag kan reliabiliteten sägas vara relativt oviktig för en kvalitativ intervjustudies trovärdighet. Eftersom metoden går ut på att få till personliga och ingående intervjuer med alla intervjupersoner är den typen av studier nästan omöjliga, och sällan relevanta, att replikera exakt (Esaiasson et al.). I fallet med vår

studie, där intervjupersonerna är anonyma, skulle det dessutom vara omöjligt för en utomstående forskare att få tag på samma intervjupersoner som vi har haft med.

6.3.2 Validitet

En uppsats validitet handlar i grund och botten om att man undersöker vad man utger sig för att undersöka (Esaiasson et al.). Den här uppsatsen ämnar undersöka hur åtta svenska kriminaljournalister upplever och hanterar sin arbetsituation. Intervjufrågorna utgår från uppsatsens frågeställning, vilket stärker den inre validiteten. Den yttre validiteten, som i den här studien har att göra med överensstämmelsen mellan en intervjufråga och verkligheten, kan ifrågasättas eftersom nästan alla våra frågor är öppna och tolkningsbara. Till exempel kan definitionerna för *hot* och *hat* skilja sig mycket mellan olika personer. Men då vi är ute efter intervjupersonernas personliga upplevelser vill vi ändå argumentera för att den yttre validiteten är god.

Den interna validiteten begränsas något av det faktum att informationen vi får av intervjupersonerna inte kan verifieras, samt av risken att de utelämnar eller förvränger information när de svarar på våra frågor. Denna risk föreligger dock i nästan alla studier där människor ska svara på frågor, och det är inget vi hade kunnat undvika i vår studie. Den externa validiteten, det vill säga möjligheten att generalisera utifrån studiens resultat, är nästintill obefintlig. Samtliga intervjupersoner arbetar visserligen med kriminaljournalistik på stora svenska mediehus, men urvalet är alldeles för litet för att resultatet ska kunna ligga till grund för några generella slutsatser. Det har dock aldrig heller varit vårt mål. Med utgångspunkt i vårt syfte och våra frågeställningar anser vi att vår validitet är god.

6.3.3 Objektivitet och opartiskhet

Eftersom det här är en kvalitativ intervjustudie fungerar vi, uppsatsförfattarna, som mätinstrument. Vi har genomfört intervjuerna, transkriberat, valt ut citat från det empiriska materialet som vi tycker är relevanta för vårt syfte och våra frågeställningar, och sedan analyserat dessa. Det innebär att vi i praktiken har haft möjlighet att vinkla resultatet. Vi har dock, genom hela arbetsprocessen, gjort vårt yttersta för att behålla vår objektivitet och opartiskhet. När vi påbörjade arbetet med uppsatsen hade vi varken någon kunskap eller några värderingar i frågan om kriminaljournalisters arbetsituation, vilket gjorde det lättare för oss att vara öppna i mötet med intervjupersonerna och inte ha några förutfattade meningar. Vi har gått igenom samtliga transkriberingar tillsammans och resonerat oss fram till alla tolkningar i analyserna och slutdiskussionen, för att se till att vi tittar på resultatet ur flera olika perspektiv.

7 Resultat och analys

I detta kapitel presenteras undersökningens intervjumaterial och resultatet av detta samt påföljande analys. Kapitlet struktureras upp genom fem olika huvudteman:

Kriminaljournalisternas arbetsupplevelser, Hot och hat, Privatliv, Hanteringsstrategier, Stöd från arbetsgivare och Självcensur. Dessa teman är förankrade i uppsatsens frågeställningar och våra intervjufrågor. I de fall där intervjuperson inte anges i samband med citat är det ett medvetet beslut för att skydda källornas identitet.

7.1 Kriminaljournalisternas arbetsupplevelser

I detta tema presenteras intervjupersonernas arbetsupplevelser, det vill säga vad de gör i sitt arbete och hur olika händelser påverkar dem, både på kortare och längre sikt. De berättar om den omgivning de arbetar i och vilka känslor och tankar arbetet väcker hos dem.

I uppsatsens startskede var vår utgångspunkt, vilken främst baserades på de senaste årens medierapportering, att den organiserade brottsligheten har ökat och att en stor del av kriminaljournalisternas arbete därmed torde handla om just det. Vårt resultat bekräftar den bilden. Sex av de åtta intervjupersonerna säger uttryckligen att gängkriminalitet har blivit ett stort fokusområde för dem. Det innebär att de i sitt arbete rör sig mycket i områden som har den typen av problematik, och att de har kontakt med personer som är, har varit eller håller på att bli en del av ett kriminellt gäng. Intervjupersonerna uttryckte frustration över att inte kunna förklara gängkonflikterna på ett tydligt sätt och sorg över att se unga människor dras in i kriminella sammanhang. Flera av intervjupersonerna säger att de gäng som är aktiva idag är betydligt svårare att få grepp om än de grupperingar som var aktuella för 10 till 20 år sedan, och uttrycker frustration över detta.

De gängen som vi har nu är ju mycket svårare och mer ostrukturerade än vad de var tidigare. [...] Det är ju som någon sa till mig för ett halvår sedan: det finns bara en sak som är värre än grov organiserad brottslighet i den här branschen och det är grov oorganiserad brottslighet.

Intervjuperson D

Intervjuperson F känner en sorg inför den röda tråd som hon har noterat i möten med kriminella. Hon uttrycker att hon blir upprörd av att höra deras berättelser och se tillfällena där samhället kunde ha gått in och kanske räddat några av de här personerna från ett kriminellt liv.

Jag och min kollega har jobbat länge och därför samlat på oss många soc-akter och har nu ett persongalleri över kriminella. När man går igenom dem så är det sjukt att det är samma historia varje gång.

Intervjuperson F

Intervjupersonerna beskriver arbetsmiljön och situationer de är med om i sitt arbete som stundtals krävande, känsloladdade och svårhanterade. Flera beskriver hur de måste vara inkännande och tillmötesgående men samtidigt anstränga sig för att inte gråta under intervjuer eller rättegångar, eftersom jobbet kräver en balans mellan professionalitet och medmänsklighet. Det är intervjupersonernas historier som ska stå i fokus, men det går inte att som journalist agera helt känslolokalt när det handlar om väldigt emotionella historier.

Intervjuperson A berättar om en rättegång efter en terrorattack som fortfarande påverkar henne mycket, trots att den ägde rum för många år sedan.

Jag tänker nog på den rättegången nästan en gång per dag. Det var så otroligt känslomässigt att sitta några meter från den åtalade. När överlevande och anhöriga till de som dog vittnade kommer jag ihåg att jag tänkte 'Men gud, har jag spillt vatten på händerna?', men så märkte jag att jag satt och grät. Sådana saker kommer jag aldrig glömma.

Intervjuperson A

Hon fortsätter berätta att många av personerna hon intervjuar i sitt arbete har varit med om fruktansvärda saker och att det påverkar henne.

Jag vet inte hur många intervjuer jag har gjort där jag har behövt sitta och anstränga mig för att inte gråta.

Hon beskriver att hon tycker att det är värt det, trots att det ibland är väldigt jobbigt. Vissa upplevelser har fått henne att gråta när hon kommit hem på kvällen. Personerna har varit med om fruktansvärda saker och har trots det en enorm styrka, vilket ger henne hopp om mänskligheten. En mamma som har förlorat sitt barn på värsta tänkbara sätt sitter ändå och vill berätta sin historia.

Intervjupersonerna beskriver många olika typer av situationer som påverkar dem och att det är svårt att inte lämna arbetsrelaterade tankar på jobbet när de går hem för dagen. Att vara kriminaljournalist beskrivs som en livsstil snarare än ett jobb och kan kopplas till journalistikens demokratiska uppdrag som nyhetsförmedlare och den yrkesidentitet som finns hos många journalister. Att se sitt arbete som en livsstil tyder på att sitt personliga jag och sitt yrkes jag står väldigt nära varandra. Det är därför inte konstigt att majoriteten av intervjupersonerna upplever det som utmanande att hålla distans till sitt arbete när de går hem för dagen.

Man tänker på skiten hela tiden och det går inte att bara gå hem och släppa det. Man processar det man håller på med hela tiden och ibland tänker jag 'Nej men kan jag ens göra det här? Nej men jag lägger ner, det funkar inte.'.

Intervjuperson F

Intervjuperson H beskriver även hon att det är väldigt lätt att ta med sig jobbet hem. Hon tycker att är väldigt lätt hänt att fortsätta jobba eftersom det alltid finns lite mer att göra och för att det alltid kan bli lite bättre. Hon beskriver också att det är de fall som är allra grävst

som kommer närmast, när människor blir ihjälskjutna eller liknande. Hon säger att det självklart påverkar henne att se sådant mörker, trots att hon är där i sin roll som journalist.

Intervjuperson E beskriver sitt jobb som ganska slitsamt och tror att det är klokt att arbeta med kriminaljournalistik under en tidsbestämd period, för att sedan arbeta med en annan typ av journalistik ett tag. Han säger att den svåraste biten med jobbet är att vissa sorters brottslighet är väldigt svår att skaka av sig.

Om en pappa skjuter sina barn eller om en mamma dränker sin ettåring är det en tragedi och en fruktansvärd dödsångest som de barnen måste ha känt men på något sätt tar deras lidande slut där och då. Jag tycker att det kan bli mer känslomässigt när jag läser om brottsoffer som överlever på någon konstigt sätt. Om ett barn till exempel utsätts för våldtäkt under en tioårsperiod, som jag läste om här om dagen, så kan det vara en livslång ångest som väntar barnet.

Intervjuperson E

Intervjuperson D berättar att han alltid har haft väldigt svårt för brott mot barn eftersom han har haft egna barn som varit små under en stor del av hans yrkesliv. Berättelser som handlar om trasiga relationer där barnen har farit illa tycker han är de allra mest tragiska.

När jag läser förundersökningar om eller går på rättegångar och förstår hur det har sett ut i till exempel en lägenhet där polisen har gått in. Att det sitter ungar med nerskitna blöjor upp till nacken, sånt är mest jobbigt tycker jag. Om två personer skjuter varandra när båda på något sätt vet spelreglerna tycker jag inte att det är lika besvärande.

Intervjuperson D

Intervjuperson H säger att det är de grövsta våldsbrotten, i synnerhet dödsskjutningarna, som påverkar henne mest. Hon förklarar att det blir mer uppmärksammat om man rapporterar om ett barn har blivit mördad men att hon inte tycker att man ska värdera olika dödsfall. Det är fortfarande lika hemskt om offret är någon som rör sig i kriminella sammanhang.

Det är lika vidrigt att läsa om ett barn som blir mördad som att läsa om en kille som umgås med kriminella, är dömd för brott tidigare och blivit erbjuden skydd men tackat nej. Att läsa om hur han blir skjuten när han blir lurad till en plats av den enda personen han litar på. Jag tänker på hur mycket han hann tänka från första skottet faller, tills han får tre skott i ryggen, tills han får ett i tinningen och hinner släpa sig femton meter innan han dör. Det är hemskt oavsett vem det är.

Intervjuperson H

Intervjuperson B återberättar en händelse från när hon anlät till en mordplats som berörde henne väldigt mycket. En skjutning hade ägt rum och en person hade blivit mördad.

Då pratade jag med och träffade många som hade hört och sett mordet. Att stå och trösta en stor och stark karl som ser tuff ut men är livrädd och i chock... Då kommer det väldigt nära.

Intervjuperson B

Händelser som denna gör det svårt för henne att lämna sitt arbete på jobbet, men hon tror också att det har att göra med hur hon är som person. Att tänka på arbetet efter arbetstid är naturligt för henne, men hon poängterar att hon vanligtvis inte går och ältar saker i flera dagar. Efter ett brutalt mord, till exempel, kan det dock kännas konstigt att gå och lägga sig bredvid en sovande sambo.

Intervjuperson D har arbetat med kriminaljournalistik i ungefär 20 år och han hävdar att det är omöjligt att vara opåverkad av saker han sett och hört efter så många år i branschen. Han tror att hans yrke har gjort honom ganska cynisk men resonerar kring att man måste hålla distans till arbetet på någon vis.

Jag märker själv att jag blir som en gammal polis. Inte lika rasistisk som en gammal polis men en gammal snut sa en gång till mig att 'mänskligheten består av två kategorier, sådana som är häktade och sådana som ännu inte är häktade.

Intervjuperson D

Intervjuperson H menar också att hon har fått en råare syn på världen på grund av sitt arbete.

Samtidigt som att jag kan känna att jag vill ha något slags hopp om att det går att vända det här samhällsutvecklingen så kan jag känna att man blir rätt svartsynt och cynisk på ett sätt. Å ena sidan får man en förståelse varför saker sker men å andra sidan inser man tyvärr också hur lätt det kan vara för någon att bestämma sig för att 'den här människan ska inte leva längre'.

Intervjuperson H

En av de intervjuade berättar om ett jobb som kom henne lite för nära. Det var under ett jobb om sexköp där reportrarna låtsades vara kvinnor som sålde sex och chattade med män.

Jag trodde inte att jag skulle bli så påverkad som jag blev. Jag började fundera på mig själv i termer om jag var knullbar eller inte eftersom att det va det enda jag var i chattarna med dom där männen. Jag skulle säga att jag har en ganska bra självkänsla, har inte varit med om något traumatiskt och har bara stabila och trygga förhållanden bakom mig. Och ändå blev det så jobbigt.

Hon beskriver att hon nästan blev lite besatt av att gå in på hemsidan och titta vilka som hade skrivit. Den känslan upplevde hon som väldigt otäck och det gjorde att hon började tänka att det var dags att avsluta det jobbet. Vid ett tillfälle när hon och hennes sambo satt hemma och tittade på en serie påpekade sambon att det var märkligt att hon var inne på en sextsajt samtidigt.

Men jobbet har också många fördelar, enligt våra intervjupersoner. Ett av svaren som återkom i våra intervjuer med kriminaljournalisterna var att de ansåg att deras arbete var väldigt intressant, spännande, roligt och givande. Majoriteten pratade om att en av de största fördelarna med jobbet var att de får möjlighet att blicka in i en värld som de vanligtvis inte skulle ha tillgång till samt är långt bort från deras egen vardag. Till exempel säger två av intervjupersonerna:

Nu låter jag jättehemska men jag tycker det är spännande och intressant. Den här världen är så långt bort från världen som jag lever i så det blir en inblick i nått helt annat.

Intervjuperson C

Det är intressant för det är en värld som är så långt från min vanliga vardag med träning på friskis och sjunga lite i popkören.

Intervjuperson H

En annan del som flera av de intervjuade ser som positivt med sitt arbete är friheten när det kommer till idéer och uppdrag. Två av intervjupersonerna förklarar:

Det handlar mycket om att mina chefer litar på mig och tycker att jag gör ett bra jobb. Därför ger de mig fria tyglar.

Intervjuperson C

Fördelarna är att jag jobbar ganska fritt. Vi har en redaktör i gruppen men han lägger sig inte i. Jag vet ju att om någon skjuts eller mördas på kvällen kommer jag få det i knät på morgonen. Det är en stor press men också en stor frihet.

Intervjuperson D

Intervjuperson F säger att hon trots jobbiga och påfrestande situationer älskar sitt jobb och tycker det är väldigt roligt.

Det kan låta som en klyscha men jag vill ju tro att jag är med och förändrar världen, det var ju därför jag ville bli journalist från början.

Intervjuperson F

7.1.1 Sammanfattning och analys

Journalistiskt arbete och journalistiska arbetsplatser kan variera väldigt mycket och se olika ut. Därav varierar även upplevelsorna när det kommer till arbetsmiljön för intervjupersonerna.

Den analys som kan göras utifrån samtliga intervjuer är att arbetet som kriminaljournalist ofta är väldigt påfrestande och tärande. De beskriver en vardag som stundtals blir väldigt känslös och där det finns många delar som kräver mycket tankekraft och bearbetning. I intervjuerna fick vi reda på att olika typer av brott påverkar journalisterna olika mycket. Flera av dem säger att fall där våld mot barn förekommer är det som påverkar dem mest. Det skulle kunna bero på att de själva är föräldrar och därför känner att dessa fall kommer särskilt nära.

Gemensamt för intervjupersonerna är också att de upplever det som utmanande att inte ta med sitt arbete in i privatlivet. Flertalet av intervjuade beskriver att det inte är ett nio till fem jobb utan att det är mer av en livsstil. Återkommande i intervjuerna är att många försöker lämna arbetet på jobbet, men att det ofta är svårt eftersom tankarna oundvikligen följer med in i privatlivet.

Att kriminaljournalistiken beskrivs som en livsstil kan visa på att den journalistiska yrkesrollen och en stark journalistisk integritet följer med in i journalistens privatliv. Det speglas också i de journalistiska professionalitetsideal som kan tolkas i citat där intervjupersoner beskriver att de under intervjuer eller rättegångar behöver anstränga sig för att inte börja gråta. Dock säger en annan intervjuperson att man måste visa sig mänsklig intervjuer, vilket kan indikera att känslosamma intervjuer kräver en balans mellan medmänsklighet och professionalitet. Det visar att den journalistiska yrkesrollen är viktig för intervjupersonerna och att de känner en skyldighet att agera enligt den.

Många beskriver att det är tungt och påfrestande att läsa förundersökningar och ta del av hemska livsöden. Vissa jobb kommer påverka journalisterna för resten av livet och det finns händelser som de tänker på dagligen. Det kan ha en koppling till en typ av arbetsrelaterat trauma som inte har bearbetats, om man ska utgå från Backholm et al., (2019) som menar att stöd från arbetsgivare är en viktig del i den bearbetningsprocess som ofta behövs efter en påfrestande händelse.

Flera intervjupersoner beskriver att det är tärande att ta del av så många människors livsöden, framförallt när det finns ett mönster hos personer som hamnar i kriminalitet. De intervjupersoner som har arbetat med kriminaljournalistik i väldigt många år uttrycker att de ser mer cyniskt på världen just på grund av allt de ser, hör och läser om i sitt arbete.

Trots att arbetet som kriminaljournalist är tufft och påfrestande på många sätt är det ingen av intervjupersonerna som har valt att byta jobb (förutom på grund av hot och hat, vilket vi återkommer till senare). En av intervjupersonerna nämner att hon i vissa situationer, när jobbet kommer för nära, har funderat på om hon borde sluta arbeta som kriminaljournalist. Men det tar inte lång tid innan hon ser det positiva med yrket igen. Att det positiva väger tyngre än det negativa samt att jobbet är spännande och intressant är något som samtliga intervjupersoner uttrycker.

Flera av intervjupersonerna säger att den frihet de har att själva välja vad de vill rapportera om och hur de vill arbeta är en av de största fördelarna med jobbet. Det går att koppla till Krav-Kontroll-Stöd-modellen som vi återkommer till i kapitel 8 om teori anknytning.

7.2 Hot och hat

Här presenteras intervjupersonernas berättelser om vilka hot och hat de har utsatts för i- eller på grund av sitt arbete.

7.2.1 Hot

Intervjuperson A berättar att hon har fått motta en del hot under sitt arbetsliv, främst på mail men också över telefon.

Under en period var det ganska mycket, eller det var väldigt mycket hat och hot där jag stundtals blev rädd. Jag fick en voodoocka hemskickad med posten. Men framför allt så var det så otroligt mycket mail hela tiden och det var väldigt personliga mail, alltså vad de skulle göra med en och vad de tyckte att man förtjänar.

Intervjuperson A

Hon upplevde att det var som mest hot mellan åren 2010 och 2015, och att hon som kvinnlig kriminaljournalist var särskilt utsatt. Många av hoten kom från högersympatisörer, säger hon.

Avpixlat fanns ju då och när till exempel de hade skrivit om en publicering som man hade gjort kunde man märka att det var det många som samlade ihop sig och liksom 'Nu ska vi maila den här jävla fittan'. Eller om det var en flashbacktråd där ens artikel diskuterades. Väldigt mycket var ganska liknande, typ 'äckliga fula feta kvinna, det är du som är orsaken till att Sverige ser ut som det gör.'

Ibland gick nättrollen längre än att maila och skriva på Flashback.

Det var en man som ringde och skrek och berättade hur han skulle mörda mig och sådär. [...] Det man blir räddast för är ju när man får till exempel ett brev eller ett telefonsamtal, för att ett mail kan liksom alla skicka iväg i vredesmod men att ringa upp någon... det blir ju ofta lite obehagligare.

Fyra av intervjupersonerna vittnar om att de har mottagit hot från personer som är kritiska till hur media skriver om brottslighet. Intervjuperson E är en av de drabbade. Han har dock aldrig mottagit hot av den karaktär att han har blivit rädd för dem eller tagit dem på allvar, säger han.

Det som sker är att jag regelmässigt får motta mail, nästan bara mail men ibland något samtal, från anonyma personer som är mer eller mindre upprörda över det jag rapporterar om. Då handlar det ofta om brottslighet. De gör ofta en koppling till att Sverige har ett stort problem och det beror på integration, migration och invandring och ofta också att det mediet jag jobbar för, är en del i det här. Att vi hemlighåller information för att gynna något politiskt intresse som de menar att vi skulle ha. Det har jag inget riktigt problem med, eller det är ju ett problem att de inte har förtroende för mig eller det medium jag arbetar för, men personligen känns det inte det minsta obehagligt. Lite indirekta hot om att man har deltagit och ska känna på konsekvenserna av det och så vidare, men det har aldrig sträckt sig längre än så. Jag har aldrig blivit uttryckligen dödshotad eller att någon har sökt upp mig eller ringt mig på ett sätt som har känts problematiskt.

Intervjuperson E

Intervjuperson E berättar att hans namn vid ett tillfälle stod med på en "dödslista" som figurerade på internet. Hans arbetsgivare gjorde bedömningen att det inte fanns något reellt hot bakom listan, och därför vidtogs inga åtgärder.

Jag tror inte att den där listan hade något riktigt syfte, däremot så var min tanke att det kanske skulle kunna finnas personer som man kanske skulle betrakta som ensamvargar eller black swan-personligheter, alltså som agerar helt själva utifrån den där listan. Det

var väl den enda tanken som jag hade att det där skulle kunna vara ett problem för mig. Jag kan inte säga att det var någonting som jag tänkte på speciellt mycket men det var väl det enda som har stuckit ut hittills under min tid som journalist.

Ett par av de intervjuade kriminaljournalisterna har mottagit hot från kriminella eller anhöriga till kriminella som de rapporterar om. En intervjuperson berättar om ett hotfullt mail hon fick från en kriminell person efter en publicering som handlade om en gängrelaterad incident

Det var väldigt obehagligt och jag har inte läst hela mailet än för jag klarar inte det. Jag tyckte det var för läskigt, det lilla jag hann se. Så det skickade jag vidare till mina chefer. I samband med det valde säkerhetschefen att jag ska ha larm.

Intervjuperson F berättar om ett fysiskt möte som hon hade med en gängledare. Intervjuerna var färdiga och hon och hennes team skulle strax lämna platsen.

Då säger han såhär till mig 'Bara så att du vet, jag kan inte ansvara för hur mina killar kommer agera efter att ha sett publiceringen, mycket möjligt att de kan lacka och någonting kan hända.' Så indirekt ett hot.

Intervjuperson G fick vid ett tillfälle ett föremål som bedömdes vara potentiellt farligt skickat till sig på redaktionen. Några av hans kollegor fick samma typ av föremål. Det visade sig senare att föremålen var ofarliga. Samma Intervjuperson berättar att han nästan blev knivhuggen vid ett tillfälle då han åkte hem till en person för en avtalad intervju. Personen i fråga misstänktes vara inblandad i ett mord. När journalisten kom till bostaden gick personen som skulle intervjuas till attack med en kniv. Journalisten klarade sig oskadd. Han säger att personen som gick till attack var missbrukare med allvarliga psykiska problem.

Organiserad brottslighet är jag inte så jävla rädd för faktiskt utan det som jag tycker är obehagligt är knäppgökar, alltså riktigt psykiskt sjuka människor. Det har varit några sådana genom åren liksom.

Intervjuperson G

I samband med en publicering fick en intervjuperson ett meddelande från en terrorist som hotade med att skicka ett föremål till hennes adress. Hotet ansågs vara så pass allvarligt att Säpo kopplades in.

Hälften av intervjupersonerna säger att de har upplevt att folk har uppträtt hästskt mot dem i samband med rättegångar. Oftast finns säkerhetsvakter på plats som ser till att situationen inte blir hotfull, men en intervjuperson berättar om ett tillfälle då det inte fanns någon personal utanför rättegångssalen. I väntan på att få gå in blev hon konfronterad av ett par personer på grund av något som hon hade skrivit i om dem i en artikel.

Situationen blev hotfull. De sa inget så hotfullt men det blev som en hotfull situation. Jag har alltid bandare med mig så jag tryckte igång den i fickan samtidigt som jag sa att jag får nog gå härifrån nu.

Flera av intervjupersonerna uttrycker att det kan vara svårt att urskilja vad som är ett hot och vad som "bara" är hat. Intervjuperson D resonerar kring detta på följande sätt:

Sen är ju frågan, vad är ett hot? Många av de här grejerna är ju upplevelser och upplevelser räknas. Det är min absoluta uppfattning. Att upplever man det som ett hot så är det ett hot.

Intervjuperson D

Två av intervjupersonerna säger att de inte alls har varit utsatta för hot under sitt arbetsliv. En av dessa jobbar på en lokalredaktion, och resonerar kring att det kanske är mindre hot mot journalisterna där än på större redaktioner. Hon berättar att hennes kollega blev uppringd och hotad av en gängledare vid ett tillfälle, men att det inte är något som sker ofta.

Jag är ju medlem i journalistförbundet och ibland kan man ju läsa undersökningar om att journalister är rädda och att hat och hot ökar. Jag känner aldrig igen mig i den bilden. Det kanske är för att jag jobbar på en lokalredaktion men jag skulle inte säga att folk är rädd här och jag skulle inte säga... Alltså, en helt personlig åsikt, men ibland kanske man vill vara rädd för att det höjer ens yrke på något vis. Eller vårt yrke blir så speciellt. Jag säger inte att det inte finns hat och hot mot journalister men min bild härifrån är att det är inget vanligt.

7.2.2 Hat

Samtliga intervjupersoner har utsatts för hat någon gång under sina arbetsliv. Det kan röra sig om direkta telefonsamtal, mail eller kommentarer riktade mot personen, men också om flashbacktrådar där anonyma personer diskuterar om journalisterna på ett kränkande sätt.

Intervjuperson H berättar om ett tillfälle då hennes namn dök upp i en flashbacktråd.

Man hade scrollat igenom typ hela mitt instaflöde och kommenterade mitt utseende och min sambos utseende och så. [...] Jag vet inte om man ska kalla det hat liksom, det var ju rätt otrevliga kommentarer men det var ingenting som var hotfullt på det sättet. Men det fick ju mig att klura lite på vad man lägger ut på insta.

Intervjuperson H

Intervjuperson B har också fått sitt utseende granskat i en flashbacktråd. Detsamma gäller Intervjuperson A, som säger:

Ibland kunde det vara att man märkte att en person har kollat upp en, studerat bilder av en så att de verkligen ska kunna säga det elakaste de kan tänka sig om ens utseende som de antar att man själv har komplex för. Det var väldigt, väldigt personligt.

Intervjuperson A

Enligt Intervjuperson A har hatet minskat och skiftat fokus de senaste åren. Hon tror själv att det kan ha att göra med att hon har blivit äldre och mer erfaren, och att det är lättare att hata på en ung och oerfaren journalist.

När jag började var jag ju tjugoett, jättesnygg, ung. Jag var ju jävligt lätt att hata liksom. Nu är det inte riktigt så längre tror jag. Men vad jag har hört från kollegor och

sådär så verkar det faktiskt inte vara så fasligt som det var förut. Man får fortfarande jättemycket mail, men jag tycker liksom att det har blivit ett annat klimat. Jag vet inte om det handlar om att jag nu har blivit äldre och inte är lika rolig att skicka hot och hat till. Det är fortfarande många arga män i mailboxen, men de är inte arga på mig utan de är liksom arga på samhället på ett annat sätt. Jag känner mig aldrig hotad längre som man kunde göra förut.

Intervjuperson A säger också att hon upplever att kvinnliga kriminaljournalister, i synnerhet unga kvinnor, får mer hat än sina manliga kollegor. Den bilden delas av Intervjuperson D, som menar på att han själv får betydligt mindre hat än sina kvinnliga kollegor, även när de har arbetat med samma publicering.

En annan intervjuperson, som arbetar inom public service, säger sig istället uppleva att hatet och kritiken mot journalister har växt. Han beskriver att han får mer hat nu än när han var ny i branschen.

Jag upplever att när jag började som journalist så var man väldigt uppskattad och respekterad, men det har hänt någonting i synen på media och kanske speciellt public service eller mainstream media. Att folk i allmänhet inte alls har samma respekt för journalister. Det är inte ett uppuret yrke längre som det var en gång i tiden, vilket gör att det blir lättare för folk att avfärda oss. Eller kanske inte avfärda, men ifrågasätta oss och säga att 'ni ljuger ju bara och förvränger sanningen'...' "När stora ledare i världen går ut och säger att journalister ljuger och är lögnare som man inte ska lyssna på och förakta... Det är många som lyssnar på det, tror jag.

En intervjuperson har erfarenhet av både kvällstidningar och public service och hon säger att det kommer betydligt fler läsarreaktioner till kvällstidningarna.

Jag har fått rätt mycket mail som 'PK-fitta', att man inte skriver som det är och så vidare. Och varför man inte namnger, varför man namnger svenskar men inte de som inte är svenskar som ju folk har åsikter om vilka det är.

Fem av intervjupersonerna säger att hatkommentarerna ofta kommer från personer som är kritiska till hur medierna rapporterar om kriminella. Intervjuperson D är en av de som berättar att han får mycket hat från sådana personer.

Ja hat, det sker ju ofta. Det är flera gånger i veckan skulle jag säga, att det kommer hatiska mail som säger att jag är en idiot. Oftast är jag det på grund av att jag inte har skrivit ut etniciteten på gärningsmannen, vilket ju inte är mitt beslut utan det är upp till ansvarig utgivare. De tycker att vi mörkar och jag upplever det som att det är väldigt mycket personer på högerkanten.

Intervjuperson D

Samma intervjuperson säger också att det har hänt att någon lagt lappar i hans grannars brevlådor där det står att han, intervjupersonen, är en idiot.

En av intervjupersonerna berättar att det är vanligt att använda dubbel byline, det vill säga att två personer står med som artikelförfattare. Anledningen är att man vill försöka minska mängden hat som riktas mot en enskild journalist.

Till exempel när man skriver om kriminella gäng så kan det va skönt att dela på ansvaret så att det är två de kan bli arga på och inte bara på mig.

7.2.3 Sammanfattning och analys

Vem kommer hoten och hatet från?

Hot och hat är vanligt förekommande bland kriminaljournalister och kan uttrycka sig på olika sätt. Vissa av intervjupersonerna upplever att det är svårt att veta vilka publiceringar som kommer att generera hot och hat. Därför kan det stundtals komma som en chock när journalisten minst anar det, vilket kan vara svårt att hantera. En annan del av intervjupersonerna menar att de vet på förhand vilka publiceringar som kommer generera mest reaktioner. Det betyder dock inte nödvändigtvis att de är mentalt förberedda på hot och hat, vilket går i linje med studien av Amlôt et al. (2019). Den visar att anställda sällan var mentalt förberedda på att uppleva traumatiska händelser på jobbet, trots av de var medvetna om att det skulle kunna förekomma. Intervjupersonerna berättar återkommande att det ofta handlar om publiceringar där gärningsmannens etnicitet inte nämns i artikeln samt när den tar upp kontroversiella eller omdiskuterade ämnen. Argumentet gällande journalistisk transparens används ofta men samtidigt behöver journalisten förhålla sig till publicitetsreglerna där regel nummer tio lyder ”Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.”. Det svåra här blir att det ofta är skilda åsikter om när en persons etniska ursprung är av betydelse i sammanhanget och det leder till hat och hot riktade mot journalisten. En förklaring till de skilda åsikterna kan enligt Olsson (2020) vara den förändring som har skett angående vad oberoende journalistik innebär.

Återkommande är att hat och kritik mot artikeln, journalisten och media i stort kommer från högersympatisörer som anser att medierna är vänstervridna och undanhåller information. Det stämmer överens med SOM-institutets undersökning *Misstron mot medier* vars resultat visade att de som har lågt förtroende för medier är mer borgerliga än de som har högt förtroende. Särskilt lågt är de borgerligas förtroende för rapporteringen om ämnesområdena invandring och brottslighet (Andersson, 2017).

Den andra gruppen som intervjupersonerna uppger att de får hat och hot från är kriminella eller anhöriga till kriminella som har åsikter om vad journalisten har rapporterat om. I dessa fall handlar det oftast inte om att personen är kritisk mot media i sig utan mot hur specifika kriminalfall har gestaltats. Det kan till exempel röra sig om att en gängmedlem hör av sig och är arg över att journalisten rapporterat om en händelse där gänget i fråga är inblandat.

Vad är ett hot?

Vad som är ett hot kan vara en individuell bedömning. En av intervjupersonerna beskrev att ”Det som upplevs som ett hot är ett hot”. Om man ska utgå från ett sådant tankesätt, vilket majoriteten av intervjupersonerna gör, så kan det variera något enormt eftersom alla uppfattar saker olika och eftersom det kan skilja sig från fall till fall. Intervjuperson E uppgav att han aldrig fått några uppenbara dödshot eller andra hot han upplevt som seriösa. Dock nämner han senare i intervjun att hans namn funnits med på en ”dödslista”. Det är ett bra exempel på hur uppfattningen om vad som är ett hot kan skilja sig åt mellan olika personer.

Intervjuperson E uppfattade inte dödslistan som ett allvarligt hot, men det är troligt att det finns personer som hade gjort det. Flera av intervjupersonerna tycker också det är svårt att skilja på hot och ”vanligt” hat. Det är ett tecken på att hot och hat på är tämligen normaliserat på arbetsplatserna, och att kriminaljournalisterna är relativt vana vid att motta trakasserier.

Hälften har eller har haft skyddade personuppgifter

Fyra av intervjupersonerna har eller har haft skyddade personuppgifter. För att någon ska beviljas skyddade personuppgifter krävs det att personen i fråga har en stor hotbild mot sig. Beslutet tas av Skatteverket. Det faktum att hälften av våra intervjupersoner har eller har haft skyddade personuppgifter visar alltså att det finns eller har funnits en fara för deras säkerhet. Naturligtvis är detta något som påverkar journalisten och dennes familj både praktiskt och emotionellt.

Kön, ålder och erfarenhet kan ha betydelse

De kriminaljournalister som har lång erfarenhet av branschen berättar att de får en mindre mängd hot och hat nu än när de började arbeta. De resonerar kring att en yngre journalist kanske verkar mer sårbar i ”trollens” ögon, och att människor inte är lika benägna att skicka hot och hat till en person som har varit i branschen länge och blivit mer trygg i sin arbetsroll.

Tre av våra kvinnliga intervjupersoner berättar att de har utsatts för trakasserier som handlar om deras utseende, i synnerhet på internetforumet Flashback. Ingen av våra manliga intervjupersoner vittnar om sådant typ av hat. Två av intervjupersonerna, en man och en kvinna, säger att de upplever att kvinnliga journalister, i synnerhet unga kvinnor, får mer hat än manliga.

7.3 Privatliv

Under detta tema presenteras intervjupersonernas berättelser om hur deras privatliv påverkas av deras arbete.

Två av de intervjuade journalisterna lever med skyddade personuppgifter, som en skyddsåtgärd för sig själva och sina familjer. Två andra har haft skyddade personuppgifter i perioder, och ytterligare en har övervägt det. De är samstämmiga om att det rent praktiskt är oerhört påfrestande att leva med skyddad identitet. Intervjuperson F säger:

Det är ju ett helvete att ha skyddad identitet. Bara att öppna upp något jävla bosparkonto till mitt barn tar ju år och dar. Så det är mer sådana administrativa grejer.

Och att jag upplever att i kontakt med myndigheter så måste jag nästan säga att jag har skyddade personuppgifter på grund av mitt arbete, för annars ser de mig typ som en kvinna som blir slagen hemma.

Intervjuperson F

Bemötandet från myndighetspersonerna brukar förändras när hon säger att hon har skyddade personuppgifter på grund av sitt arbete, berättar hon. Hon upplever att de behandlar henne med mer respekt då.

Intervjuperson G säger också att livet med skyddad identitet har påverkat hans barn, samt hans egen möjlighet att röra sig fritt.

När våra ungar va små och vi hade skyddad identitet fick dom ju inte vara med på klassfoton och lagfoton med fotbollslaget. Hur förklarar man det för sin barn liksom? De tyckte det va skitsvårt att förstå. Då fick man förklara att det finns en hotbild mot oss just nu och det är för vi jobbar med det vi jobbar men och det var ju jävligt knepigt. Ett hot kan vara så abstrakt, typ att någon skriver 'jag vet var du bor, håll ögonen öppna'. Det är så svårt att förhålla sig till. Vad innebär det för mig, vad ska jag göra i praktiken, i min vardag? Ska jag sluta åka buss? Jag vet att vi har haft olika säkerhetsgenomgångar om att man ska ta olika vägar till jobbet och hem varje dag. Undvika kollektivtrafik och sånt där liksom. [...] Jag tycker det är jävligt jobbigt med skyddad identitet och försöka leva gömd. Jag vet att jag har kollegor som tycker det är lite häftigt men jag gillar det inte. Nu till exempel har jag inte skyddad identitet för det inte har varit något seriöst på länge, eller något år iallafall. Så jag har min telefon öppen och ibland blir det så att det är nån knäpp jävel som ringer och ringer och ringer.

Intervjuperson G

En annan intervjuperson uttrycker att de hot hon har utsatts för i sitt arbete påverkar henne själv och hennes familj mycket. Hon fick, på order av sin arbetsgivare, ett personlarm i samband med en särskild incident.

I början gick jag runt med larmet och om jag var ute och sprang så hade jag det med mig, men det har jag inte längre. Nu har jag det bredvid sängen.

Hon säger att hennes sambo har svårt att förstå varför hennes namn måste finnas med i hennes publiceringar, med tanke på den säkerhetsrisk som det innebär.

I samband med dom här haten och hoten fick jag som tips av säkerhetschefen att vi ska kolla under bilarna innan vi åker. För just i den här konflikten är det vanligt med handgranater under bilarna så då fick vi börja lägga oss på knä och kika under bilarna innan vi skulle åka iväg. Och mitt barn började fråga 'Varför gör ni sådär? Så har ni aldrig gjort förut'. Så vi sa att vi måste kolla så det inte är en katt som ligger där. 'Men varför nu?' Hen förstod inte och började ifrågasätta. När de var här och installerade larm så sa hen 'Varför ska vi göra det?' Då sa jag att det har ökat med inbrott under corona, och hen svarar 'Det kan det väl inte göra när alla jobbar hemma'. Så hen är ändå så pass stor att hen kan ifrågasätta så att till slut fick vi ju berätta som det var. [...] Om barnet kommer in till oss på natten vill jag inte att hen ligger närmast fönstret. Då

får hen ligga i mitten. Det är bättre att jag ligger närmast fönstret om det skulle komma någon. Och jag tänker på hur jag parkerar bilen, typ 'Jag ställer bilen här för här så finns det en kamera och i den här vinkeln syns det på kameran'. Vi har ju skyltar om att området är tv bevakat. Ser nån den då så går man ju inte in på en tomt som är tv bevakad och placerar nått under bilen för det syns då så himla tydligt. De tankarna finns i min vardag.

Flera av intervjupersonerna berättar att de aktivt tänker på hur de rör sig i sin vardag. De kan till exempel handla om att inte jogga i skogsområden utan hålla sig till befolkade miljöer, att undvika att vistas i vissa områden sena kvällar och nätter och att hålla koll på vilka människor som rör sig i närheten av deras hem. Samtliga poängterar dock att detta inte nödvändigtvis har med deras arbete att göra, utan att det handlar om sunt förnuft.

En intervjuperson berättar att det händer att hon blir stoppad på gatan av personer som känner igen henne. Tanken på att folk runt omkring kanske vet vem hon är finns alltid med i bakhuvudet när hon rör sig i offentliga miljöer.

En annan intervjuperson berättar att ett hot riktades mot hennes bostad samtidigt som hon hade förlossningsvärkar.

Under tiden som jag hade värkar så var det samtal med säkerhetschefer och Säpo och så... Det var väl mindre kul. Sen när vi åkte in så fick min mamma komma och ta hand om mitt stora barn. Jag hade ju så ont så jag kunde inte riktigt tänka men min man var superrädd och nervös och 'Men tänk om de kommer nu när din mamma är hemma med vårt barn'. Så han tänkte ju mer på det där då än vad jag kunde göra för jag var ju så smärtfrånvarande.

Intervjuperson D säger att han har bett sina barn och grannar att aldrig tala om för främlingar att de känner honom, för deras egen säkerhets skull.

Jag har sagt till alla grannar och till mina barn och så att de aldrig någonsin ska tala om att man känner mig. För man kan sitta runt ett bord på en pub någonstans och i ytterkanten så sitter någon som inte normalt sett sitter där och så vidare. Deras kompisar vet ju vad jag sysslar med men de ska inte tala om det med okända personer närvarande.

Intervjuperson D

Två av intervjupersonerna berättar att de, på sina chefers inrådan, vid ett respektive två tillfällen har åkt från stan med sina familjer i ett par dagar på grund av att det funnits en hotbild mot dem.

Samtliga upplever att de har mer eller mindre svårt att släppa tankarna på arbetet när de kommer hem, i perioder tar de med sig jobbet hem till sitt privatliv. Flera intervjupersoner beskriver att de i perioder blir så pass uppslukade av de fall de bevakar att deras närstående reagerar på att de är svåra att få kontakt med. Vissa berättar också att deras humör påverkas av arbetet, och att de kan bli nedstämda i perioder när de bevakar ett särskilt tungt fall.

Intervjuperson H svarar såhär på frågan om hon kan släppa jobbet när hon kommer hem:

Jag skulle kanske säga nja, min sambo skulle säga bestämt nej. Det beror på... jag försöker bestämt släppa det, att liksom inte sitta och läsa förundersökningar hela nätterna och sådär. Och hålla en distans till personer man har kontakt med, även om man liksom har kontakt så att säga, och tydliggöra att jag är där som journalist. Jag kan inte till exempel låna ut pengar eller liksom ge dig någon slags bidrag på något sätt. Jag kan berätta din historia liksom.

Intervjuperson H

Intervjuperson G säger att han inte riktigt klarar av att hålla en distans till sitt jobb, och att detta periodvis har blivit ett problem.

Såklart har det blivit det på ett personligt plan när ungarna bara 'Vafan, nu är du helt okontaktbar'. Det är ju inte så roligt. Eller när kompisar bara 'Hallå, nu har du inte hört av dig på en månad, vafan är grejen'. Eller när mamma ringer och bara 'Har du glömt bort din gamla mamma?' Men framför allt blir det ju när ens barn kanske inte tycker att man har varit närvarande riktigt. När man träffar sina kollegor mer än man träffar sin familj. Då får man ju kompensera sen när det kommer en lugnare period, eller försöka upprätthålla någon typ av balans. Det har man ju lärt sig, min fru sa bara för några veckor sedan 'Jag kommer ihåg när du började jobba (på det nyhetsmediet där journalisten jobbar). Då kunde man ju inte prata med dig på flera månader, nu är du ändå här och lagar man och käkar på ett annat sätt'. Så man har kanske lärt sig någonting genom åren.

Intervjuperson G

7.3.1 Sammanfattning och analys

Att arbeta som kriminaljournalist är ett jobb som kan påverka delar av livet även efter arbetstid. Genom intervjupersonernas berättelser kan vi se att yrket påverkar deras privatliv på olika sätt, både praktiskt, psykiskt och emotionellt.

Fyra av intervjupersonerna har eller har tidigare haft skyddade personuppgifter som en säkerhetsåtgärd för sig själva och sina familjer. De beskriver att skyddade personuppgifter försvårar många praktiska saker i livet. Att till exempel att öppna ett sparkonto, förklara varför ens barn inte kan vara med på klassfotot och ha kontakt med myndigheter blir plötsligt väldigt krångligt. Flera av de intervjupersonerna som har barn berättar att det ibland kan vara knepigt att förklara för barnen varför familjen måste vidta vissa säkerhetsåtgärder. Det här visar att kriminaljournalisternas arbeten ibland går ut över deras familjer.

En intervjuperson som efter en incident fick order av sin arbetsgivare att börja bära personlarm samt kolla under bilarna innan hon sätter sig i bilen. Sådana säkerhetsåtgärder påverkar en persons privatliv i stor utsträckning. Åtgärder som skyddade personuppgifter och personlarm vidtas, som vi tidigare har nämnt, när en riskbedömning har gjorts och hotbilden bedöms som allvarlig. Vetskapen om att man har en sådan hotbild mot sig medför ofta att man är orolig för sin egen och sin familjs säkerhet. En av intervjupersonerna berättar till exempel att hon inte låter sitt yngsta barn sova närmast fönstret om nätterna, eftersom hon är

rädd att någon ska kasta in något farligt. Det visar hur arbete med kriminaljournalistik kan ta sig in i de mest privata delarna av en journalists liv.

Flera av intervjupersonerna berättar att de aktivt tänker på hur de rör sig i offentliga miljöer och vilka personer som är runt omkring dem. Det indikerar att försiktighet och medvetenheten som tillämpas när de är ute på jobb är närvarande i situationer även utanför arbetstid.

Ett exempel på en drastisk säkerhetsåtgärd är att två av de intervjuade berättar att de själva och deras familjer fysiskt behövde lämna städerna de bor i en kortare period på grund av säkerhetsskäl.

De flesta intervjupersonerna beskriver att de kan söka emotionellt stöd hos sin partner, men några säger att de upplever att deras partners inte riktigt förstår deras arbete. Ytterligare andra berättar att deras partners ibland blir oroliga för dem och inte förstår varför de måste utsätta sig för vissa situationer eller ha med byline under de mest känsliga publiceringarna. Vi kan anta att kriminaljournalisternas arbete riskerar att ha en tärande effekt på deras relationer, både om deras närstående inte har förståelse för vad deras arbete innebär, men också om de är införstådda med vad de innebär och uttrycker stark oro - både för journalisten och för sig själva. Majoriteten av intervjupersonerna beskriver situationer där familjemedlemmar kommenterar att de inte är helt närvarande i hemmet eller utanför arbetstid. De lyfter att de själva ibland får dåligt samvete när de är disträa eller träffar sina barn för sällan.

Kriminaljournalisternas svårigheter med att hålla distans till arbetet riskerar alltså att påverka deras relationer.

Att orka fortsätta med sitt arbete trots att det kostar så mycket tyder onekligen på en hög arbetsmoral, vilket kan kopplas till rollteorin. Utifrån vårt resultat har vi gjort tolkningen att det är norm på de intervjuade kriminaljournalisternas redaktioner att man ska tåla en viss mängd hot och hat och inte låta det stoppa en från att göra sitt jobb. Den som identifierar sig starkt med sin yrkesroll som kriminaljournalist har kanske lättare att acceptera att privatlivet påverkas negativt, eftersom det upplevs som att det "hör jobbet till".

7.4 Hanteringsstrategier

Under detta tema presenteras de olika hanteringsstrategier som intervjupersonerna har uppgett att de använder sig av. Tolkningen görs utifrån teorin om coping (se kapitel 4.3).

Intervjuperson A berättar att hon i störst utsträckning får hot och hat via mail. Efter vissa publiceringar kan det handla om 3000-4000 mail i inkorgen.

Som en självbevarelsedrift så har jag under många år alltid bara raderat allt när det hamnar stora volymer i inkorgen. Det är som kinesisk vattentortyr att sitta och läsa allt.

Intervjuperson A

Hon berättar att hon efter vissa händelser och jobb har ett behov att prata av sig med sin man eller sin bästa vän. Ibland känner hon också ett behov att berätta om delar av fallet som är för

hemska för att bli en del av publiceringen. Ett annat sätt att hantera arbetet är att prata med kollegor. Hon arbetar ofta i team med en fotograf och hon berättar att det är skönt att diskutera och prata av sig om vad man har varit med om under bilresan tillbaka till redaktionen. Hon säger också att en anledning till att hon klarar av sitt jobb är att hon verkligen brinner för det.

Viljan att berätta om historierna, det är det som gör att jag tycker det är roligt att gå till jobbet varje dag. Att jag längtar efter att ringa upp personerna och göra intervjuer.

Under en period valde Intervjuperson A att sluta på jobbet som kriminaljournalist, just på grund av alla hot och allt hat hon utsattes för. Hon valde dock att återvända till kriminaljournalistiken några år därpå eftersom hon saknade det så mycket. Idag tycker hon att arbetets positiva sidor överväger de negativa med råge.

Intervjuperson G berättar också om att han pratar med sina kollegor om händelser som han upplever som obehagliga i sitt arbete. När det kommer till hot och hat säger han att han kan bli väldigt påverkad i stunden för att han är sån som person. Han tolkar även händelser utifrån andra människors reaktioner när han berättar dem. Om han märker att hans omgivning blir rädd så blir han själv också mer ängslig. Om hans omgivning upplever det som en mindre sak så blir han lugnare i situationen.

Det är klart att man blir rädd och ängslig. Det har hänt många gånger att jag åker hem till min fru och säger 'Fan det här känns inte bra, hur ska vi tänka nu?' Så jag pratar ganska öppet med henne.

Intervjuperson G

Även Intervjuperson B pratar med sina kollegor när hon behöver prata av sig om sitt arbete. Hon beskriver att hon tycker det är mer verkningsfullt att prata med kollegor än att prata med vänner eller sambo som står utanför branschen.

Intervjuperson H uttrycker också att det är någon slags indirekt bearbetning att pratar med kollegor på redaktionen om olika händelser. Hon förklarar att en vardag fylld med historier om kriminalitet, mord och rättegångar kan bli väldigt mörk. Det kan vara skönt att diskutera med kollegor och försöka hitta konstruktiva ämnesval där det även går att lyfta något slags ljus i allt mörker. Hon upplever också själva journalistiska arbetet som en typ av strategi för att bearbeta.

Jag skulle kanske inte kalla det terapiarbete men att berätta någons historia, något hemska som en person har varit med om eller något hemska som en person har gjort är väl ett bearbetningssätt. Det kanske handlar om att försöka förstå, inte ursäkta men försöka hitta förklaringar till varför det blir som det blir.

Intervjuperson H

Intervjuperson E tycker även han att prata med en kollega är ett bra sätt att bearbeta händelser i sitt arbete. Han berättar att han kan behöva diskutera med en kollega efter att han har läst förundersökningar som gjort att han känner sig nedstämd. Han påpekar också att det ibland kan ta tid innan han kan förhålla sig till det han har läst.

Det är upp till var och en hur man vill förhålla sig till sitt arbete men det kan vara besvärande med arbetet. Det är inte alltid en kollega är tillgänglig för att kunna diskutera saker.

Intervjuperson E

Han fortsätter berätta att han tycker att en stor del av bearbetningen ligger i att rapportera om händelsen som berört honom. Att prata med åklagare, advokater och att göra research kring gärningsmannen är en bearbetningsstrategi i sig under arbetstid. Det gör det enklare att mentalt lämna arbetet när han går hem för dagen.

Transporten till mitt privata liv är också ganska viktig. En cykeltur eller att åka tunnelbana bort från arbetsplatsen bidrar till att jag kan lämna det jag har varit med om och tagit del av.

Trots att cykelturen gör mycket så tror han att han blir ganska påverkad av olika fall han har läst om under en arbetsdag. Han tror att det är en konsekvens som är svår att undvika även om man försöker att distansera sig. Men att han blir berörd kan vara en bra sak, menar han.

Journalistik ska beröra, och om jag blir berörd och känslös kommer kanske andra också bli det. Man kan säga att man är en bra historia på spåren om man själv inte kan släppa den.

Han förklarar att arbetet kan vara väldigt påfrestande, och han tror att regelbundna avbrott från rollen som kriminalreporter är nödvändiga för honom. Ett sätt att underlätta arbetet kan vara att i perioder inte använda sin egen byline på sina jobb. Att ha en ständig kontakt med publiken kan enligt intervjupersonen vara dränerande. I vissa fall kan något så simpelt som semester vara nog för att få en välbehövlig paus, men ofta handlar det om att ha en annan arbetsroll under en period.

Det är inte något som gör att jag vill byta yrke eller inriktning, men däremot uppskattar jag att i perioder inte ha den rollen.

Intervjuperson F delar uppfattningen om att pauser från kriminaljournalistiken är välbehövligt emellanåt. I hennes jobb arbetar hon med missförhållanden i samhället, och hon upplever det som sorgligt att varje dag läsa om allt hemskt som pågår.

Ibland går jag till en chef och säger att jag behöver en paus. Då är det för att slippa, för att jag inte orkar med mer misär. Min strategi blir att ta pauser från jobbet ibland och jobba med något annat.

Intervjuperson F

Hon säger också att en typ av hanteringsstrategi kan vara att hoppa på researchen till nästa jobb, bara det inte är "*lika deprimerande*" som det man gjort innan. Så jobbade hon ofta förr, men idag har hon mer tid att ägna åt självreflektion i stället för att alltid hoppa på nästa projekt.

En slags återhämtning och bearbetning som jag noterat hos mig själv är att jag kanske tränar lite väl mycket under en period efter ett jobb.

Intervjuperson F har även märkt av tendenser hos sig själv i form av en lite mer offensiv hanteringsstrategi. Hon säger ifrån om någon betar sig dåligt mot henne.

Vi journalister är ju människor och det finns ingen mall för hur vi ska agera, det finns ingen säkerhetsavdelning som listar upp att 'om det här händer så ska man säga så eller så och agera så här'. Alla man träffar ska man behandla med respekt och ha en bra ton men sen tycker jag inte att man ska mesa sig och ta skit. . Om man får ett indirekt hot så jobbar jag så iallafall att då får man säga ifrån och om nån är dum i huvet får man markera. En anhörig till en av de mest kända gängledarna i stan betedde sig märkligt och började skrika och flippa. Och jag vet inte om det var så smart men då sa jag iallafall 'om du inte lugnar ner dig kan du dra åt helvete'. Och sen fattade personen och lugnade ner sig för jag tror att hen blev chockad över att en reporter agerade på det sättet. [...] Jag blev ju arg på mig själv efteråt att jag tappade det, att nu har jag förstört det här. Men det blev nästan bättre, jag fick en större respekt för att man inte kunde pissa på mig utan jag sa ifrån.

Intervjuperson C säger att hon har lärt sig att stänga av sina känslor för att det inte går att alltid tänka och känna. Hon är medveten om att det kan låta hemskt men tror också att liknande strategier används av till exempel polis och åklagare som arbetar med rättsfall.

Man skriver om hur barn mördas. Det går ju inte, för jag har egna barn... Så det går ju inte att tänka och känna för då skulle jag inte kunna skriva. Sen händer det såklart att jag sitter och gråter på rättegångar ibland.

Intervjuperson C

Hon tänker på liknande sätt när det kommer till hanteringen av eventuella hot och hat riktat mot henne som kriminaljournalist.

Eftersom att ingenting har hänt än och det alltid har stannat vid hot eller ett argt mail så intalar jag mig själv att ingenting kommer hända. Tanken av att det inte kommer bli något mer än det lugnar mig.

Intervjuperson D tror att en distans till arbetet krävs för att kunna fortsätta jobba med kriminaljournalistik under en längre tid.

Det är klart att man skapar en jargong på något sätt där man försöker hålla saker borta från sig för att det inte går att gå runt och tänka på det.

Intervjuperson D

Han berättar om en händelse som påverkade honom så pass mycket att han helt enkelt inte klarade av att göra sitt jobb och sa ifrån.

Det var inför en rättegång där ett barn farit illa som jag kände att jag inte kunde gå dit och rapportera. Barnet var jämngammal med mitt yngsta barn och jag visste att jag inte skulle klara av att se bilderna på det utsatta barnet. Chefen som jag hade då tyckte att jag var en jävla pussy som inte kunde åka och göra jobbet men jag sa 'Jag gör det inte, tyvärr'.

När det kommer till hot och hat finns det en strategi som intervjupersonen använder sig av. Den går ut på att dubbelsignera publiceringar. Han förklarar att man skriver två bylines på vissa publiceringar även om det bara är en journalist som ligger bakom arbetet, för att sprida ut hat- och hotmailen. Men några andra konkreta strategier för att hantera de påfrestningar som följer med jobbet har han inte.

Jag hoppas att folk skulle säga att jag hanterat jobbiga arbetssituationer bra. Jag vet inte var jag ska säga riktigt mer än att det är 'a way of life'. Det är inget jobb man kopplar bort utan man gör det i grund och botten för att man gillar det och tycker att det är skoj. Och att man har svårt att tänka sig något annat. Men jag handskas med det.

Även han säger att han har någon eller några nära kollegor som han skulle prata med om han behövde.

Om det verkligen sket ihop sig skulle jag nog prata med min familj men om det är 'vanligt' jobbigt pratar jag med kollegorna.

En mönster vi har lagt märke till hos intervjupersonerna är att de på olika sätt distanserar sig från upplevelser som har varit obehagliga eller rent av traumatiska. De tre typerna av distansering som vi har noterat är att intervjupersonerna förminskar sina egna känslor eller situationen i stort, att de lägger till ett skratt vid en berättelse som uppenbart inte är rolig och att skiftar berättarperspektiv från "jag" till "man". Ett exempel är citatet:

Så att, under tiden som jag hade värkar så var det *skratt* samtal med säkerhetschefer och Säpo och så... Det var väl mindre kul.

Ett annat exempel är citatet:

Eller jag var nog inte försiktigare men det låg liksom hela tiden i bakhuvudet eller... Det påverkade liksom ens självbild lite grann, att man faktiskt ibland kanske kände sig som en äcklig rödvinshora *skratt*.

7.4.1 Sammanfattning och analys

Samtliga intervjupersoner har uppenbarligen så pass väl fungerande hanteringsstrategier att de klarar av att göra sitt jobb och leva sina liv. Ingen av de kriminaljournalister vi har intervjuat ger en bild av att de mår särskilt dåligt, trots allt mörker de tar del av dagligen. Detta tyder på att de har hanteringsstrategier som fungerar, åtminstone för tillfället.

Ett mönster vi har kunnat se när vi gått igenom intervjuerna är att ju mer påfrestande en situation eller period är, desto kraftfullare strategier verkar krävas för att hantera den. Inom copingteorin är de olika strategierna inte graderade, men vi har själva gjort tolkningen att det finns mer och mindre kraftfulla strategier. Att till exempel byta arbete ser vi som ett stort och kraftfullt beslut eftersom det innebär en stor förändring, medan vi exempelvis ser strategin att prata med sin partner som mindre drastisk och mer vardaglig. Vi lägger dock ingen som helst värdering i de olika strategierna - att prata med sin partner kan vara precis lika verkningsfullt som att byta jobb, beroende på hur situationen ser ut.

Vilken eller vilka hanteringsstrategier de olika journalisterna använder sig av är högst individuellt och ofta omedvetet. Hur en person hanterar händelser och upplevelser kan bygga på tidigare erfarenheter och/eller händelser som har inträffat i personens privatliv. Vi var intresserade av huruvida det gick att se något samband mellan intervjupersonernas kön och erfarenhet i branschen och vilka hanteringsstrategier de använde sig av. Några sådana kopplingar har vi dock inte kunnat se överhuvudtaget, vilket skulle kunna bero på att vårt material är alldeles för litet. Det skulle dock också kunna vara så att sådana kopplingar inte finns.

7.5 Stöd från arbetsgivare

Här presenteras det som journalisterna har sagt angående hur de upplever stödet från sina arbetsgivare när de till exempel har mottagit ett hot.

Eftersom vi inte har riktat oss mot arbetsgivare i denna studie kan vi inte dra några definitiva slutsatser kring hur de arbetar med stöd åt journalisterna. Vi kan däremot titta på kriminaljournalisternas upplevelser av stödet på redaktionerna. I vissa av intervjuerna framkommer det att redaktionen har brustit i sitt arbete med stöd gentemot sina anställda, om vi utgår från journalistförbundets riktlinjer om förebyggande arbete angående riskfyllda situationer. Enligt riktlinjerna ska alla former av hot och våld anmälas och dokumenteras. Det är arbetsgivarens ansvar att anmäla allvarigare händelser till Polisen, Arbetsmiljöverket och Försäkringskassan. Ett exempel på när detta inte följs av arbetsgivaren är när en intervjuperson upplevde att arbetsgivaren inte tog henne på allvar när hon informerade denne om ett hotfullt mail hon hade mottagit från en potentiell farlig person. Det var först när en kollega påtalade allvaret i situationen som arbetsgivaren vidtog åtgärder. Hon säger:

Det är fler reportrar som jag vet har utsatts för hotfulla både händelser och mejl och så, och där har man kanske agerat snabbare. Jag vet inte om de lärde sig någonting av det som hände mig.

Intervjuperson D var tidigare missnöjd med säkerhetssituationen på sin arbetsplats, men tycker att det har blivit bättre de senaste åren. Han anser dock att myndigheterna borde göra mer för att skydda journalister och motverka- samt utreda hot- och hatbrott. Som journalist på ett stort mediehus känner han sig relativt trygg, men han uttrycker stor oro för kriminaljournalister i mindre städer. Detta går i linje med den motion till riksdagen (Motion 2020/2021:1481) som påvisar att hotade journalister behöver utökat skydd.

De här killarna som har öppna uppgifter, de bor i samma lilla eller medelstora stad, alla vet vilka de är, de är igenkända på ett helt annat sätt än vad vi journalister är på större mediehus. En sån kille kommer de knäppa förr eller senare, och då kommer det bli väsen. Men det kommer att behöva gå så långt.

Intervjuperson D

En annan intervjuperson har en helt annan upplevelse av sina arbetsgivares säkerhetsåtgärder. Hon berättar om de säkerhetsåtgärder som vidtogs efter att hon och hennes kollegor hade fått en sten kastad mot sig på en plats. De skulle vid ett senare tillfälle återvända till samma ställe för att fortsätta arbeta.

När vi skulle tillbaka till den här platsen några veckor efter, då blev det så stort så då kallades säkerhetsteamet in, och det upprättades liksom en plan för 'Om vi ska till området efter den och den tiden, då måste vi ha kontakt med den här personen'. Det fanns också en person från säkerhetsteamet på plats som vi då skulle höra av oss till ifall någonting hände. Och så har jag aldrig jobbat, jag har aldrig liksom velat åka in i ett område med ett säkerhetsteam för jag tycker bara att det förstör. Jag kommer själv från ett område som har en problembild och då tänker man såhär att... Man fattar när det är någon utifrån. Man fattar att de undrar 'Vem är det här, vad gör den här människan?' Så jag tycker att det förstör, men nu gick det ju bra. [...] Jag upplever mina chefer som rätt homogena. Det är liksom vita cismän som aldrig har varit i de här områdena, tror jag. Men som kan tycka att liksom, det är väl kul med lite olika nationaliteter och det är väl kul att handla lite konstiga frukter och sen är det inget mer. Då upplever jag att, som då med det här som hände när vi fick sten kastad mot oss, att man vet liksom inte vad man ska göra så man tar nästan i lite för mycket. Jag tänker att nu träffade ju inte stenen någon, så helt ärligt - kan vi bara lugna ner oss lite grann? Att det blir så stort kan jag tycka är lite... Men det är klart att det finns ju ett stöd och vi har en säkerhetsavdelning som jag tycker är bra.

Majoriteten av intervjupersonerna uppger dock att de får ett bra stöd från sina arbetsgivare idag. Intervjuperson A svarar såhär på frågan om hon får stöd från arbetsgivare när hon behöver det:

Ja men det tycker jag, så var det verkligen inte förr. Då var det lite sånt klimat att man ska tåla saker och man ska inte hålla på och gnälla för man blev kallad för hora, det var väl inget att tjata om liksom. Det började förändras där under 2010 då det började pratas mycket mer om hoten och hatet mot de kvinnliga journalisterna. Åsa Linderborg blev ju hotad och det blev en stor debatt om hur vi kvinnor faktiskt behandlades och om hur illa det faktiskt var för oss. Det gjorde ju att arbetsgivarna tvingades ta tag i problemet. När jag var i tjugoårsåldern där i början hade jag skämt ut mig ifall jag hade sagt 'Gud, jag har fått ett så himla elakt mail, jag blir ledsen av det' eller 'Gud, jag träffade en person idag som har förlorat sina barn, jag började nästan gråta där'. Då hade de bara 'Kom igen liksom' Man skulle vara så himla cool och tuff. Nu är det helt okej att säga sånt. Folk är mer liksom 'Fan, jag fattar'. Det är ett helt annat klimat. Mycket mer medmänskligt, mycket mjukare. Det är okej att känna saker liksom.

Intervjuperson A

Intervjuperson E upplever att det finns en välfungerade säkerhetsapparat på hans arbetsplats.

Om man har bekymmer så känns det som att det finns många som hjälper en här. Och det har också professionaliserats ganska mycket senaste åren. Säkerhetsavdelningen

består av personer som har jobbat i olika brottsförebyggande myndigheter och jag tycker det verkar som att de har en god bild av hur vi bör jobba. Sen behöver det inte alltid betyda att det efterlevs men känslan är att om man söker hjälp så får man det.

Intervjuperson E

Intervjuperson B uttrycker att hon förlitar sig mycket på sin arbetsgivare när det kommer till att göra säkerhetsbedömningar inför intervjuer och publiceringar.

Jag tror att andra får sätta lite hinder för vad jag ska göra, utan att liksom låta som någon stöddig idiot. Jag ville ringa upp alla gängmedlemmar vi vet om och bara försöka få till något samtal, för jag tänkte att det kan bli en kul publicering även om de inte säger så mycket. Men då var det ju min chef som gick in och bara 'Nej, det kanske vi inte ska göra'. Och för mig känns det så främmande att jag skulle vara ett hot för dem* (*gängledarna, författarnas anm.). Jag tror inte riktigt på det.

Intervjuperson B

Hon berättar att hon fick ett personlarm på mobilen i samband med ett potentiellt riskfyllt jobb. Larmet behövde hon dock aldrig använda. Vidare säger Intervjuperson B att hon tycker arbetsgivarna är bra på att fråga hur hon mår och på att se till att hon får sova ut på morgonen om hon har varit på ett tufft jobb kvällen innan.

Även Intervjuperson G är nöjd med stödet från sina arbetsgivare och säkerhetstänket på redaktionen.

Jag tycker att det finns en väldig medvetenhet om det här och det vet jag att otroligt många kollegor* (*på andra arbetsplatser, författarnas anm.) inte har. Det är en otrolig trygghet egentligen att ha den backningen och veta vem jag ska ringa och vart jag kan vända mig. Jag har en app i telefonen som går direkt till säkerhetsavdelningen om det skulle hända någonting.

Intervjuperson G

Två av intervjupersonerna påtalar värdet av att jobba i team med en eller flera andra kriminaljournalister. Att kunna dela på ansvaret och arbetsbördan och stötta och hjälpa varandra när det behövs beskriver de som mycket viktigt.

En annan sak som samtliga intervjupersoner nämner som viktig är den frihet de får av sina arbetsgivare. De har alla möjlighet att styra sitt arbete relativt fritt. En av intervjupersonerna säger till exempel:

Jag tycker om att jobba självständigt. Det handlar ju mycket om att mina chefer litar på mig och tycker jag gör ett bra jobb så de ger mig väldigt fria tyglar. Det är jag som säger vad jag vill göra o så gör jag det. Det är väldigt sällan som det är de som kommer och säger att nu ska du skriva om det här.

Intervjuperson C

Tre av journalisterna uppger att det inte är eller har varit en självklarhet att arbetsgivarna polisanmäler hot mot journalister på deras arbetsplatser.

7.5.1 Sammanfattning och analys

Överlag upplever intervjupersonerna stödet från sina arbetsgivare som bra. På säkerhetsfronten verkar public service-medierna vara mest i framkant, med en etablerad säkerhetsavdelning som sätter in åtgärder när de bedömer att det behövs. Bland de intervjupersoner som inte jobbar inom public service är åsikterna om säkerhetssituationen mer delade. Två är nöjda, en annan upplever att cheferna inte riktigt har tagit de hot hon utsatts för på allvar. Ytterligare en annan upplever att arbetsgivarens säkerhetsåtgärder har blivit bättre men att myndigheterna nu måste göra mer för att skydda kriminaljournalister. Han tror att det tyvärr kommer gå så långt att en kriminaljournalist i en mindre stad mördas för att myndigheterna ska agera på allvar. Den här intervjupersonen är engagerad i frågor som rör journalisters säkerhet, och om hans uppfattning stämmer med verkligheten är detta naturligtvis ett stort problem för pressfriheten och för journalisters trygghet.

Tre av intervjupersonerna uttrycker att det inte alltid är en självklarhet att hot anmäls av arbetsgivaren. Enligt journalistförbundets riktlinjer ska alla hot av allvarligare karaktär anmälas till Polisen, Arbetsmiljöverket och försäkringskassan. Eftersom vi inte själva har tagit del av hoten, förutom genom journalisternas berättelser, kan vi inte bedöma om de har varit av allvarlig karaktär eller ej.

En av intervjupersonerna säger att hon upplever vissa säkerhetsåtgärder som lite överdrivna, så pass att de riskerar att hämma hennes arbete. Hon upplever sina chefer som "rätt homogena vita cismän" som inte riktigt förstår hennes arbetsmiljö. Hon uttrycker att det är svårt att få till genuina och bra samtal med personer i ett så kallat utsatt område om man kommer dit med ett helt säkerhetsteam. Detta är intressant på flera sätt. För det första är det talande för journalistens uppfattning av representationen inom arbetsledningen. Om denna bild delas av fler journalister finns här en problematik som skulle kunna påverka nyhetsrapporteringen och göra den mer ensidig. Det är också anmärkningsvärt att journalisten och arbetsgivaren verkar värdera hot på olika sätt. Arbetsgivaren ansåg att hotet var av en sådan karaktär att det krävdes att ett säkerhetsteam följde med till arbetsplatsen, men journalisten delade inte den uppfattningen. Journalisten i fråga menar att hon själv har mer erfarenhet att vistas i så kallade utsatta områden än vad hennes arbetsgivare har. Huruvida detta talar för eller emot hennes omdöme i säkerhetsfrågan kan vi inte säga med säkerhet. Vad vi kan säga är att den här berättelsen visar på vikten av en god kommunikation och förståelse mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Arbetsgivarens ansvar handlar inte bara om att vidta säkerhetsåtgärder, utan också om att se till att de anställda har tillgång till emotionellt stöd när de behöver det. Vissa händelser som kriminaljournalister stöter på i sitt arbete kan upplevas som traumatiska. I den norska studie som presenteras i kapitlet "Tidigare forskning" undersöks relationerna mellan symtom på PTSD (post traumatic stress syndrom) och socialt stöd från nyhetsredaktionerna. Studien visade att de journalister som led av mer posttraumatisk stress också fick mer stöd och support på sin arbetsplats. Ingen av intervjupersonerna i vår studie uppgav att de har eller har

haft PTSD, men majoriteten av dem berättade om situationer som har påverkat dem starkt. Resultatet av studien om PTSD visar att en person som har PTSD är i större behov av stöd från arbetsgivare, vilken gör arbetsgivarens roll viktig i denna situation (Backholm et al., 2019).

Detta lyfts även upp i den brittiska studie (Amlôt et al., 2019) som tittade på hur anställda påverkas av en katastrof eller nödsituation på arbetsplatsen, och hur de ser på det stöd de får från arbetsgivaren. Resultatet visar att anställda sällan var mentalt förberedda på att uppleva traumatiska händelser, trots att de var medvetna om att det skulle kunna inträffa. Studiens deltagare uppgav att de ofta kände sig ovilliga att söka hjälp från sina arbetsgivare när de upplevt något traumatiskt på grund okunskap om vilken hjälp som finns att få, bortprioritering av den egna mentala hälsan, misstro mot konfidentialiteten och oro för att erkännandet av att man lider av psykisk ohälsa skulle kunna leda till att man ses som svag och/eller oförmögen att prestera på jobbet. Detta visar hur viktigt det är att arbetsplatsen har en tydlighet kring vilket stöd som finns att få samt att redaktionen har en kultur som är förstående gentemot att jobbiga och traumatiska händelser förekommer. Enligt Backholm et al. (2019) kan redaktioner bidra till PTG (post traumatic growth) bland sina anställda om ledning och kollegor ger erkännande till dem som jobbar med krävande bevakningar.

Intervjupersonerna upplever att de kan få emotionellt stöd på jobbet när de behöver det, antingen från kollegor eller chefer eller både och. Vikten av att kunna dela på arbetsbördan med sina teamkollegor är något som påtalas av flera. Detta kan knytas till Krav-kontroll-stöd-modellen, som säger att ett arbete kräver mer stöd från kollegor och arbetsgivare ju mer påfrestande det är, för att minimera stressen hos arbetaren.

En annan faktor för trivsel på arbetet är friheten att kunna styra över sitt arbete. Även detta går att koppla till Krav-Kontroll-Stöd-modellen. Samtliga intervjupersoner är på platser i sina karriärer där de oftast får välja själva vilka jobb de ska göra, eller åtminstone komma med många egna idéer.

7.6 Självrensning

Intervjupersonerna fick frågan om de någon gång har undvikit att skriva om någon eller någonting, antingen för att det skulle kunna innebära en säkerhetsrisk eller för att det känns för tungt. Här presenteras deras svar.

Fem av intervjupersonerna säger att de aldrig valt att inte rapportera om någonting för att undvika hat och hot eller för att det känns för jobbigt. Intervjuperson A menar att det skulle vara som att låta de som hotar och hatar vinna.

Nej, jag har faktiskt aldrig gjort det, undvikit någonting, för om jag börjar undvika saker på grund av det då vinner de ju liksom, har jag känt. Så nej, det har jag faktiskt aldrig gjort utan vissa artiklar man har skrivit vet man ju att okej, det här kommer jag bli jättehatad för liksom, det här kommer inte landa väl i den här gruppen av personer. Men jag skriver det ändå för det måste ju skrivas och jag kan liksom inte vika mig för

den typen av personer. Men det är ju lätt att säga nu. Vi har ju en kollega här som fick en yxa i dörren liksom. Då kanske jag inte hade pratat alls likadant som jag gör nu men så känner jag nu iallafall.

Intervjuperson A

Intervjuperson C är inne på samma spår.

Nej. Det gör jag inte, för då känns det som att man låter dem vinna. Vi skriver om det vi tycker är relevant, och sätter i stället dubbel byline på det om det behövs.

Intervjuperson C

Intervjuperson H säger att hon heller aldrig har avstått från att publicera något av säkerhetsskäl.

Jag tycker liksom inte att man ska ducka. Om man börjar fundera så, att det blir för farligt... Det har jag aldrig liksom tänkt. Klart att man gör riskbedömningar men jag har aldrig tänkt att det här kommer bli för farligt och jag vågar inte. Då får man snarare titta på formerna för det, liksom vad kan vi berätta här, med hjälp av vilka röster? Vilka uppgifter kan vi verifiera och vad kan vi berätta? Sen också förhålla sig till pressetiketten och vad man ska namnpublicera och så.

Intervjuperson H

Intervjuperson D säger att han aldrig har avstått från att rapportera om något för att undvika hot. Däremot kan det ha hänt att han väljer vissa publiceringar framför andra för att slippa aggressiva mail.

Det är möjligt att det kan ha varit någon dussinartikel som man har tänkt att jag har den och den att välja mellan, men jag tar den där för där vet jag liksom att där kommer det inte bli något jäkla skit efteråt. Jag har inte valt bort något utan jag har valt något som är jämbördigt men som jag tänker sig att det här får jag iallafall inga mail på.

Intervjuperson D

Intervjuperson F säger att hon en gång valde att inte göra ett visst reportage om ett kriminellt gäng av bland annat säkerhetsskäl.

Jag tyckte att även med min stora starka redaktion ryggen skulle man inte klara av den gruppen, för att jag tror att det skulle bli för stora konsekvenser. Men det var inte det främsta skälet till att jag inte gick vidare med det utan jag har släkt som bor i det området, och även om jag har skyddad identitet så heter jag ju liksom det jag heter. Även om det är en ingift släkt som bor där så vet man att det finns kopplingar till mitt namn och då kände jag att jag inte kan göra det för att då kan de drabbas av det.

Intervjuperson F

Hon berättar även om ett fall som hon överväger att titta närmare på men samtidigt är tveksam till, eftersom det involverar kriminella personer som rör sig i närheten av hennes barns skola.

Det har fått mig att tänka på om det är så smart att fullfölja. Men då har jag tänkt, det kanske är naivt, med de vet ju inte var jag bor. Jag och min man har inte samma

efternamn och mitt barn har min makes efternamn. Mitt barn vill ha mitt efternamn men får inte just på grund av detta.

7.6.1 Sammanfattning och analys

Fem av de åtta intervjupersonerna säger att de aldrig valt att inte skriva om någon eller något för att undvika hat och hot eller för att det känns jobbigt. Tre av fem menar att om de skulle välja att avstå från att rapportera om någonting så skulle de som hotar och hatar vinna. Det skulle kunna kopplas till den del av rollteorin som har att göra med den journalistiska yrkesidentiteten. Den har stark koppling till att arbeta enligt det journalistiska uppdraget, där en väsentlig punkt är att journalistikens främsta lojalitet är medborgarna. Om en kriminaljournalist anser att en historia är viktig och bör höras av allmänheten är det värt att rapportera om det trots en risk för hot och hat.

En intervjuperson säger att det kan ha hänt att han väljer vissa publiceringar framför andra för att slippa aggressiva mail. Han beskriver att det i de fallen handlar om två publiceringsidéer som är likvärdiga och att den som väljs bort inte "behöver" publiceras. Detta kan ses som en typ av självcensur eftersom det är ett val som görs utifrån en känsla som bottnar i att intervjupersonen vill undvika och slippa en situation. Även om intervjupersonen själv anser att det är en publicering som inte är av särskild stor betydelse, och därav inte behöver publiceras, så kan det vara andra som skulle mena att den bortvalda artikeln har väldigt stor betydelse. Speciellt eftersom att det skulle bli, som intervjupersonen förutspått, en publicering som genererar väldigt mycket åsikter och därav även mycket hat.

En annan intervjuperson beskriver hur hon en gång valde att inte göra ett visst reportage om ett kriminellt gäng på grund av bland annat säkerhetsskäl. Det främsta skälet till att hon inte gick vidare med det reportaget var att hon har släkt som bor i det området. Hon kände att kopplingarna mellan hennes namn gjorde att hon inte kunde göra reportaget med risk för att släkten skulle drabbas. Hon berättar att trots en stark redaktion så skulle man inte klara av den gruppen. Detta tyder på självcensur på flera sätt, både på ett personligt plan och ett säkerhetsmässigt plan. Detta gör att rapporteringen om detta kriminella gänget inte når allmänheten i den mån det kanske bör om man ser på det utifrån en nyhetsvärderings vinkel. Om andra personer, som inte var personligt kopplade, hade vågat sig på en rapportering av gänget ifall det fanns en ännu tydligare säkerhetsapparat bakom är svårt att säga. Det är dock ett exempel på hur både personliga kopplingar och en känsla av säkerhetsbrister kan leda till självcensur.

Samma intervjuperson berättar om ett fall som hon överväger att titta närmre på men är tveksam till, eftersom det involverar kriminella personer som rör sig i närheten av hennes barns skola. Hon resonerar kring att det kanske inte är så smart att fullfölja men att hon tänker att det kan gå då hon och hennes barn inte bär samma efternamn. Om hon väljer att inte rapportera om detta just på grund av en rädsla för sin familjs säkerhet är det en fråga om självcensur.

8 Teorianknytning

I detta kapitel kopplar vi vårt resultat till de teorier vi har använt oss av.

8.1 Rollteorin

Vi ser att alla de intervjuade kriminaljournalisterna identifierar sig väldigt starkt med sin yrkesroll. Den rollen har skapats dels genom de formella förväntningar som är förankrade i lagar och arbetsbeskrivningar (se till exempel publicitetsreglerna, kapitel 2.3.1), och dels genom de normer och förväntningar som finns utifrån och inom branschen, men också genom journalisternas egna förväntningar på sig själva.

Vårt resultat tyder på att det finns en väldigt hög arbetsmoral inom kriminaljournalistkåren. Flera av intervjupersonerna beskriver sitt yrke som en livsstil, de kan inte tänka sig att syssla med någon annat. Alla våra intervjupersoner har periodvis svårt att hålla distans till sitt arbete och måste kämpa aktivt för att inte ta med det hem, vilket tyder på att gränsen mellan deras yrkesidentitet och privata identitet är suddig, och i vissa fall obefintlig. Detta beteende går att knyta an till rollteorins del om den individuella rollen, som handlar om att individen själv tar ställning till arbetsplatsens och kollegornas värderingar och normer.

Genom våra intervjupersoners berättelser har vi fått bilden att normen inom yrket är att man ska kunna tåla hat, och till viss del även hot, och inte låta sig påverkas av detta. Det kan vara en typ av informell förväntning enligt Lennéer-Axelson och Tylefors (2018). Att sluta på sitt jobb på grund av att man får mycket hat verkar inte riktigt finnas på kartan - förutom i ett fall där journalisten tog ett längre uppehåll från kriminaljournalistiken på grund av alla hot och allt hat hon fick. Två av journalisterna säger att det ger en högre status om man får mycket hat och hot. Om detta stämmer skulle hat och hot alltså kunna bidra till att förstärka journalisternas yrkesidentitet och arbetsmoral. Det skulle kunna kopplas till både den sociala rollen och den individuella rollen. Om det är så att en kriminaljournalist faktiskt får högre status bland kollegorna om den utsätts för hat och hot rör det sig om en social roll, men om den höjda statusen endast upplevs av kriminaljournalisten själv har det med den individuella rollen att göra, enligt Lennéer-Axelsons teori.

8.2 Krav-Kontroll-Stöd-modellen

Samtliga journalister nämner den frihet och kontroll de har över sitt arbete som en av de största fördelarna med att vara kriminaljournalist. Enligt Krav-Kontroll-Stöd-modellen uppnås en ideal arbetssituation genom medelhöga krav, stort beslutsutrymme och ett stort arbetsgivarstöd. Vårt resultat går helt i linje med detta. Vi ser att de intervjupersoner som har mycket stöd, stor frihet att bestämma över sitt arbete och medelhöga krav på sig är de som trivs bäst med sin arbetssituation. I de fall där det brast på någon av dessa punkter påverkade det arbetssituationen negativt. Ett exempel är det fall då en av kriminaljournalisterna sade nej

till att gå på en viss rättegång för att han upplevde det som för psykiskt påfrestande. Han berättar att han då hånades av sin chef. Här var arbetsgivarens stöd alltså lågt, samtidigt som kravet var högt, vilket ledde till en obekväm arbetssituation för journalisten. Ett annat exempel är det fall där en kriminaljournalist inte ville ha med ett helt säkerhetsteam till ett visst område, för att hon upplevde att det riskerade att försvåra hennes arbete. På order av arbetsgivaren följde säkerhetsteamet dock ändå med. Här var arbetsgivarstödet förvisso stort, men beslutsutrymmet var lågt.

8.3 Coping

Samtliga intervjupersoner använder sig av copingstrategier, medvetna eller omedvetna, för att hantera påfrestningar som de utsätts för i sitt arbete. Att använda sig av copingstrategier i påfrestande situationer är vanligt förekommande och förekommer även i andra yrkesgrupper, det visar Ebben et al. (2021) i en studie. Av de fjorton vanligaste copingstrategierna som vi listade i teorikapitlet har vi kunnat identifiera tio stycken i våra intervjupersoners berättelser. Den vanligast förekommande, som vi ser att samtliga intervjupersoner använder sig av, är *att acceptera situationen och sin egen roll i den*. Som nämnt högre upp i avsnittet om rollteorin verkar hat, hot och andra påfrestningar för många vara en självklar del av yrket.

Att konfrontera stressorn eller avlägsna sig själv från den är också en vanlig strategi. Det kan handla om att undvika att läsa hatmail, eller att inte vara aktiv på sociala medier. *Att försöka förutse en stressig situation* förekom också, till exempel genom att signera artiklar med dubbel byline för att sprida ut hatmailen på två personer, eller genom att välja en publicering framför en annan för att man tror att den kommer generera mindre hat.

En av intervjupersonerna berättar att hon sällan stannar upp och reflekterar, utan hela tiden hoppar på nästa jobb när hon har avslutat det föregående. Det är ett exempel på *att undvika eller fly från de negativa känslor som associeras till en viss stressor*.

Vi märkte att några intervjupersoner bagatelliserar saker som de har varit med om genom att till exempel säga "det var mindre kul", när det i själva verket gäller en mycket allvarlig händelse. Den copingstrategin som används då är *att skapa emotionell distans till den stressiga situationen eller förringa dess betydelse*. *Att ändra sin inställning till situationen och försöka se på den som en positiv och/eller lärorik erfarenhet* är också en vanlig strategi. Den yttrar sig genom att journalisterna tänker att även om det är väldigt tungt att ta del av information om hemska mord, våldtäkter och misshandelsbrott så lär de iallafall sig själva och andra något om hur samhället ser ut.

Att söka socialt stöd är något som samtliga intervjupersoner gör genom att prata med sina kollegor, partners och/eller vänner.

Flera intervjupersoner beskriver att de ibland måste anstränga sig för att inte bli känsllosamma under intervjuer och rättegångar. De känner att de måste vara lugna och professionella när de till exempel talar med brottsoffer, och släpper istället fram känslorna när de kommer hem. Då

tillämpas copingstrategin *att kontrollera sina känslor och vänta in ett lämpligt tillfälle att släppa fram dem.*

Att använda humor är en copingstrategi vi har kunnat se hos vissa intervjupersoner, särskild i sättet de berättar om sina upplevelser. Ibland skrattar de när de ska berätta om de allra grävsta hoten de har fått, troligen för att försöka ta udden av situationens allvar. Strategin *att ventilera sina känslor* tillämpas också av flera intervjupersoner. Vissa beskriver hur de ibland gråter på jobbiga rättegångar, en annan berättar hur hon blir arg och ryter ifrån när någon hotar henne eller uppträder hätskt.

Ingen av intervjupersonerna säger *att de har använt substanser som alkohol, läkemedel eller narkotika för att bedöva sina känslor*. Ingen säger heller *att de har sökt stöd i tro och/eller religion*. En av intervjupersonerna säger dock att hon periodvis tränar väldigt mycket för att bearbeta sitt jobb, vilket också är en copingstrategi.

Den främsta lärdomen vi tar med oss från att ha undersökt kriminaljournalisternas copingstrategier är att det inte finns någon optimal strategi som passar alla. Hur man handskas med svårigheter på bästa sätt beror på faktorer som hur svårigheterna ser ut, hur man är som person och vilket stadie i livet man befinner sig i. Om man till exempel kommer hem till en tom bostad eller till sin partner efter en jobbig arbetsdag kanske man genast kan ventilera sina känslor, men om man har barn kan det krävas att man upprätthåller en trygg fasad för att de inte ska bli oroliga.

9 Diskussion, slutsatser och vidare forskning

Nedan diskuterar vi studiens resultat och de slutsatser vi har kommit fram till, samt reflekterar kring uppsatsen och ger förslag till vidare forskning.

9.1 Diskussion och slutsatser

Jobbet som livsstil

En av de starkaste slutsatserna vi kan dra utifrån vårt resultat är att arbetet är en livsstil för samtliga intervjupersoner. Den journalistiska yrkesidentiteten lämnas inte på redaktionen vid arbetsdagens slut, utan finns med kriminaljournalisterna i stort sett hela tiden. Detta faktum har blivit någon slags kärna i vår uppsats, det vill säga något som ständigt har återkommit när vi har analyserat och diskuterat olika delar av vårt resultat. Att ha jobbet som en livsstil verkar nämligen vara en förutsättning, eller åtminstone till stor hjälp, för att stå ut med alla de påfrestningar som följer med arbetet som kriminaljournalist. Det kan alltså ses som en typ av hanteringsstrategi. Samtidigt krävs det att man har fungerade hanteringsstrategier för att man ska orka upprätthålla den livsstilen under en längre tid. Det rör sig alltså om ett "hönan och ägget-dilemma".

Kriminaljournalistiken som livsstil har två byggstenar. Det handlar dels om en stor passion för arbetet och dels om journalistiska yrkesnormer, och vi går närmare in på dessa punkter nedan.

Passion för arbetet överväger prövningar

Alla våra intervjupersoner uttrycker att de brinner för sitt arbete. Möjligheten att styra över sitt jobb, känslan av att göra något viktigt för samhället, chansen att få en inblick i undanskymda delar av samhället, och kanske framför allt den nervkittlande spänningen av att gräva i brottsfall och vara först på plats "där det händer" verkar vara de främsta orsakerna till att kriminaljournalisterna tycker så mycket om sina jobb. Detta talar inte direkt emot schablonbilden av en kriminaljournalist som "adrenalinjunkie".

För våra intervjupersoner verkar passionen för arbetet överväga många av de prövningar som kommer med jobbet. Att till exempel intervjua djupt traumatiserade personer, läsa hemska förundersökningar och gå på tragiska rättegångar är naturligtvis påfrestande, men intervjupersonerna upplever att det gör mer gott i stort än vad det gör ont för dem personligen. Det faktum att deras privatliv och relationer påverkas av diverse säkerhetsåtgärder och oros känslor är också ett pris som flera av intervjupersonerna är beredda att betala för att ha det jobb de brinner så mycket för.

Yrkesnormer normaliserar påfrestningar

I våra intervjuer har vi kunnat identifiera vissa yrkesnormer som grundar sig i det journalistiska uppdraget. Som vi nämnde i kapitel 8.1 om rollteorin tyder våra intervjupersoners utlåtanden på att det är norm på deras arbetsplatser att få en viss mängd hat och hot. Enligt två av intervjupersonerna ger det till och med högre status i branschen om

man får mycket hat och hot. Detta skulle kunna bero på att den som får mycket hat och hot ses som någon som vågar rapportera om allt, även om ämnen som provocerar, och inte låter sig tystas ner. Det hör i sin tur ihop med det journalistiska uppdraget - att berätta sanningen och vara lojal till medborgarna. När hat och hot ses som en del av yrket blir det också lättare att stå ut med det. Även de andra påfrestningarna med yrket som vi har nämnt verkar normaliseras av de yrkesnormer som råder.

Om det stämmer att det ger hög status att få hat och hot som kriminaljournalist kan vi inte utesluta att det har påverkat hur intervjupersonerna har svarat på våra frågor. Det är inte omöjligt att vissa berättelser har förändrats eller förstärkts med tiden, medvetet eller omedveten. Detta skulle också kunna gälla för exempelvis frågan om själv censur. Att censurera sig själv för att undvika hat eller hot går knappast i linje med det journalistiska yrkesidealet. Men som nämnt i kapitel 6.3.2 om validitet föreligger denna risk i nästan alla intervjustudier. Vi måste helt enkelt utgå från att våra intervjupersoner har svarat ärligt på våra frågor.

Det finns en till viktig dimension i frågan om hot och hat kopplat till yrkesnormen. Om det är norm att få hot och hat är det möjligt att gränsen för vad som är ett hot och vad som är hat flyttas med tiden. Detta blev särskilt tydligt för oss när en av intervjupersonerna lite i förbifarten nämnde att hans namn hade funnits med på en dödslista, men att det inte var något som bekymrade honom särskilt mycket. Att vänja sig vid hot och hat och inte ta åt sig av det kan såklart vara fördelaktigt så länge det håller sig på en liten nivå, men om det går för långt skulle det kunna innebära att man tar för lätt på ett hot som faktiskt är allvarligt menat. Därför riskerar den här yrkesnormen att vara skadlig.

En av intervjupersonerna upplever att yrkesnormerna har luckrats upp de senaste åren. Hon menar att man inte längre behöver ha ett hårt och tufft förhållningssätt till allt, såsom det var förut.

“Det är ett helt annat klimat. Mycket mer medmänskligt, mycket mjukare. Det är okej att känna saker liksom.”

Eftersom det bara var en av intervjupersonerna som uttalade sig om det här vet vi inte om detta är en uppfattning som delas av fler. I efterhand önskar vi att vi hade haft med den frågan i vår intervjumanual. Som det är nu kan vi bara konstatera att en intervjuperson har den här upplevelsen, och att det hade varit intressant att ta reda på om fler kriminaljournalister anser att klimatet på redaktionerna har förändrats.

Journalisternas kön och erfarenhet

I presentationen av våra anonymiserade intervjupersoner har vi valt att skriva ut deras kön samt ungefär hur länge de har jobbat med kriminaljournalistik. Orsaken till detta var att dessa faktorer verkar ha en viss betydelse för vilka påfrestningar kriminaljournalisterna får utstå och hur de handskas med dem. De journalister som har lång erfarenhet av branschen säger att de har blivit bättre på att hantera sitt arbete med åren. De har utvecklat strategier som att ta regelbundna pauser från jobbet och att aktivt undvika att jobba hemma för att försöka ha en distans mellan arbete och privatliv. Två av intervjupersonerna säger också att de fick mer hat när de var nya i branschen än nu, och att de upplever att unga, kvinnliga journalister är de

som får mest hat och hot. Om det stämmer behöver arbetsgivare, Journalistförbundet och myndigheter kanske lägga mer kraft på att skydda den här gruppen.

Tre av våra kvinnliga intervjupersoner berättar att de har utsatts för utseenderelaterade trakasserier. Det innebär inte att ingen av våra manliga intervjupersoner har utsatts för det, men ingen av dem nämner den typen av hat under intervjuerna. Vi kan därför inte dra någon definitiv slutsats kring huruvida de kvinnliga kriminaljournalisterna får utseenderelaterat hat i större utsträckning än de manliga, utan endast konstatera vad som har framkommit i vår studie.

Journalister som intervjuobjekt

När det gäller hanteringsstrategier för att hantera olika påfrestande situationer har vi sett att det finns lika många hanteringsstrategier som det finns händelser. Flera av intervjupersonerna uppger att de ofta pratar med sina kollegor eller sin familj när de behöver ventilera. Att prata om sitt egna mående och psykisk ohälsa kan ur ett samhällsperspektiv, i vissa fall, klassas som tabubelagt. Vi tycker därför att det är intressant att många av våra intervjupersoner brukar prata av sig med kollegor i slutet av en tuff arbetsdag. Det kan ha att göra med att de är just journalister och kanske förstår vikten av att dela med sig av sin historia och sina tankar och känslor.

Ur ett annat perspektiv kan detta vara förvånande då uppfattningen av kriminaljournalister, utifrån normerna av den journalistiska yrkesrollen, är att vara väldigt hård och stå ut med mycket i sitt arbete. Utifrån intervjuerna kan vi tolka en avvikelse från det journalistiska yrkesidealet eller möjligtvis en förändring av det.

Vi blev även förvånade över hur mycket intervjupersonerna delade med sig till oss. Vi fick ärliga och utförliga svar om tuffa händelser och upplevelser från både deras yrkes och privatliv. Det kan också ha att göra med att intervjupersonerna är just journalister och ser värdet av att dela med sig av sina berättelser.

Stöd från arbetsgivare

I studien kan vi konstatera att kriminaljournalister stöter på många olika typer av situationer där det kan behövas stöd från arbetsgivaren. Det kan handla om allt från samtal efter en påfrestande dag till omfattande åtgärder för att säkerställa journalistens säkerhet. Det är dock en fin linje mellan för mycket och för lite stöd. Detta beskrivs bra av Krav-kontroll-stöd-modellen i kapitel 4.2 och teorianknytning i kapitel 8.2. Majoriteten av intervjupersonerna beskriver att de är nöjda med det stöd de får av sina arbetsgivare. Det är givetvis positivt men det går inte att undgå tanken om att mer eller annat typ av stöd potentiellt hade visat sig vara bättre för journalisternas bearbetning av olika händelser och välmående. Vad som rent konkret skulle behövas för att kriminaljournalisternas arbetssituation skulle förbättras är svårt att svara på och i vissa fall högst individuellt. Det går iallafall att säga att hat och hot kommer fortsätta nå kriminaljournalister men frågan är hur arbetsgivare och branschen i stort ska jobba för att minska den skada som hot, hat och påfrestningar kan orsaka på journalistens arbetssituation och privatliv.

Hat från högersympatisörer

Återkommande säger intervjupersonerna att mycket av de hat som riktas mot dem och deras publiceringar kommer från högersympatisörer. Främst handlar det om åsikter om hur de skriver om invandrare och kritik mot att de till exempel inte publicerar gärningspersonens etnicitet. Vi noterade att intervjupersonerna inte upplever denna typ av hat som så allvarligt eller tärande. Vi fick en känsla av att den typen av hat kategoriseras som "vanligt hat från högern". Det kan ha att göra med en vanesak och en bagatellisering av den typen av hat om det är vanligt förekommande. Ett exempel från en intervjuperson:

Jag upplever att när jag började som journalist så var man väldigt uppskattad och respekterad, men det har hänt någonting i synen på media och kanske speciellt public service eller mainstream media. Att folk i allmänhet inte alls har samma respekt för journalister. Det är inte ett uppbytt yrke längre som det var en gång i tiden, vilket gör att det blir lättare för folk att avfärda oss. Eller kanske inte avfärda, men ifrågasätta oss och säga att 'ni ljuger ju bara och förvränger sanningen'. [...] När stora ledare i världen går ut och säger att journalister ljuger och är lögnare som man inte ska lyssna på och förakta... Det är många som lyssnar på det, tror jag.

Intervjuperson G

Att högersympatisörer har lägre förtroende för media, speciellt när det handlar om migration, visar Andersson (2017), men det är inte fastställt att det är just högersympatisörer som står bakom det hat som intervjupersonerna pratar om. Det finns förstås skäl att anta att så är fallet men för att se det ur en annan synvinkel skulle det kunna ha att göra med journalisternas egna politiska ställningstaganden. Enligt Wiik (2015) står journalistkåren mer till vänster politiskt jämfört med resten av samhället. Finns det därför en risk att journalister bortser från dessa kommentarer på ett lättvindigt sätt just för att de uppfattas att komma från högersympatisörer? Skulle det kunna leda till ett mer polariserat medielandskap om åsikter som uppfattas komma från en viss politisk eller ideologisk grupp inte tas på lika stort allvar? Publicering av personers etnicitet är en fråga som har med publicitetsreglerna att göra, och beslut om detta tas i många fall på en högre nivå. Åsikter om publicering av etnicitet kan leda till minskat förtroende för medier då det främsta argumentet ofta är att mediehus undanhåller viktig information från läsarna. Minskat förtroende för media är i sig också ett potentiellt hot mot demokratin. Medias viktigaste roll är att granska makthavare och makthavares beslut och om en stor del av befolkningen inte har förtroende för medierna riskerar det att också minska deras förtroende för staten.

Självzensur

Utifrån studiens intervjuer kan vi se att majoriteten av intervjupersonerna aldrig har undvikit att rapportera om något eller någon på grund av obehag eller rädsla för sin säkerhet. Det kan kopplas ihop med rollteorin och de yrkesnormer som finns inom journalistkåren - att förmedla samhällsviktig information är en av journalistikens viktigaste uppdrag. Att inte backa från att skriva om något beskriver intervjupersonerna som viktigt eftersom motsatsen gör att de som hatar och hotar "vinner". Två av intervjupersonerna berättar att de har undvikit att skriva om något för att undvika hat i det ena fallet, och för att undvika hot i det andra fallet. Här är det alltså fråga om självzensur. Det verkar dock, av intervjupersonernas svar att

döma, röra sig om isolerade händelser och inte något som förekommer regelbundet. Därför drar vi slutsatsen att självcensur inte är någon vanlig konsekvens av hot och hat bland våra intervjupersoner. Om självcensur normaliseras riskerar det dock att bli ett hot mot demokratin, vilket är ett tema vi tittar närmare på i nästkommande stycke.

Hot mot journalister - en potentiell fara för demokratin

Två av intervjupersonerna uttrycker missnöje över hur hot och hat hanteras på redaktionen och en av dem uttrycker att myndigheter borde göra mer för att säkerställa journalisters säkerhet och öka tryggheten i yrket. Han är särskilt orolig för kriminaljournalister i mindre städer där många känner igen dem på gatan. Intervjupersonen tror att det är en sådan journalist som kommer råka riktigt illa ut, och att det tyvärr kommer behöva gå så långt innan journalisters säkerhetssituation förbättras på allvar.

I och med att hot och hat mot journalister förekommer, både enligt våra intervjupersoner och enligt resultaten av Monica Löfgren Nilssons studier om hot och hat mot journalister i Sverige, så är här ett reellt problem. Det drabbar journalisternas arbetssituation och privatliv, men om det förvärras riskerar det också att drabba det demokratiska samhället. Att Sveriges pressfrihetsindex nyligen tappade en placering på grund av ökade hot och trakasserier på sociala medier är ytterligare en indikation på att detta är ett synligt och mätbart problem (Reportrar utan gränser, 2020).

Det är upp till arbetsgivare att sätta större press på myndigheter att göra något åt hatet och hoten mot journalister. Hot och hat kan leda till att journalister inte kan fullfölja sitt demokratiska uppdrag vilket är väldigt allvarligt. Vi kan inte dra några slutsatser kring hur svenska journalisters säkerhetssituation faktiskt ser ut utifrån vår studie, men baserat på vårt resultat och den tidigare forskning som finns är det något som bör diskuteras och granskas, om inte annat i förebyggande syfte. I Sverige tar de flesta journalistiken och det fria ordet nästan för givet, men det men det räcker att titta på ett så närliggande land som Nederländerna, där kriminaljournalisten Peter R de Vries blev mördad i juli 2021, (NL times, 2021, 9 juli) (Dutchnews.nl, 15 juli, 2021) för att förstå att den censurerade kriminaljournalisten är något vi bör värna om.

9.2 Slutreflektion och förslag till vidare forskning

Först och främst vill vi rikta ett stort tack till våra intervjupersoner som genom sina ärliga och intressanta berättelser möjliggjorde den här uppsatsen.

Arbetsprocessen har varit väldigt intressant och lärorik. Som utgångspunkt hade vi statistik i en rapport som sa att 30 procent av Sveriges kriminaljournalister har utsatts för minst ett hot det senaste året. Nu har vi verkliga berättelser från några av personerna bakom dessa siffror, och därmed en mycket bättre förståelse för vad det kan innebära att vara kriminaljournalist. Vi förvånades över att intervjupersonerna öppnade upp sig så pass mycket för oss som de gjorde, utan att vi behövde lirka särskilt mycket. Det tyder på att det finns ett behov av att prata om de ämnen som vår undersökning berör. Vi tyckte också det var intressant och något förvånande att höra att samtliga intervjupersoner tycker att jobbet är värt alla de påfrestningar som kommer med det. Det fanns det inte en tvekan om hos någon, och det visar på en psykisk

styrka och ett stort driv hos journalisterna - men också att de i vissa fall är beredda att prioritera sitt arbete framför relationer med nära och kära. Att till exempel leva med skyddade personuppgifter är onekligen något som tär på hela familjen.

Vårt syfte var att ta reda på hur ett antal svenska kriminaljournalister upplever sin arbetssituation och säkerhet. Vi anser att vi har besvarat syftet och våra frågeställningar eftersom vi har fått utförliga och, vad vi kan bedöma, ärliga svar från samtliga intervjupersoner. Vårt resultat visar en liten del av den verklighet som svenska kriminaljournalister möter dagligen, och vi hoppas att det kan bidra till samtal om deras arbetssituation. Det faktum att våra intervjupersoner gav så olika svar på vissa frågor är också ett tecken på att det finns många, många fler historier att berätta.

Eftersom vår studie helt och hållet fokuserar på journalisternas perspektiv skulle det vara intressant med en motsvarande undersökning med fokus på arbetsgivare. Hur jobbar de för att stötta kriminaljournalisterna, hur går de tillväga när de gör riskbedömningar och hur ser de på myndigheternas arbete med att skydda journalister? Det skulle också vara intressant att intervjua en större grupp kriminaljournalister för att kunna generalisera utifrån resultatet. Det skulle dock kräva en betydligt större tidsram och mer resurser än vad vi har haft. Ytterligare en intressant undersökning hade varit att kartlägga de som hatar och hotar. Vilka är de egentligen och varför är de så arga på journalister? Vi har fått journalisternas bild av vilka de är, men stämmer den?

Efter att ha tagit del av intervjupersonernas berättelser om deras arbetssituationer är det rimligt att ställa sig frågan om arbetet verkligen är värt alla påfrestningar som följer med det. Våra intervjupersoners svar är entydigt: Ja, för dem är det värt det.

10 Referenser

- (2021, 15 juli). *Journalist Peter R de Vries dies in hospital after being shot in street*. *DutchNews.nl* Hämtad 2022-01-04 från <https://www.dutchnews.nl/news/2021/07/journalist-peter-r-de-vries-dies-in-hospital-after-being-shot-in-street/>
- (2021, 7 juli). *Suspect in De Vries shooting linked to Taghi; Crime writer's condition still critical*. *NL times*. Hämtad 2022-01-05 från <https://nltimes.nl/2021/07/09/suspect-de-vries-shooting-linked-taghi-crime-writers-condition-still-critical>
- Achnak, Safãa, Vantilborgh, Tim. (2021). Do individuals combine different coping strategies to manage their stress in the aftermath of psychological contract breach over time? A longitudinal study. *Journal of Vocational Behavior*, 131. Doi: 10.1016/j.jvb.2021.103651
- Amlôt, Richard, Brooks, Samatha K., Dunn, Rebecca, Greenberg, Neil & Rubin, G. James. (2019). Protecting the psychological wellbeing of staff exposed to disaster or emergency at work: a qualitative study. *BMC Psychology*, 7 (78). Doi: 10.1186/s40359-019-0360-6
- Andersson, Ulrika. (2017). Lågt förtroende för rapporteringen om invandring. L. Truedson (Red.). *Misstron mot medier* (s. 17-50). Stockholm: Institutet för mediestudier.
- Backholm, Klas, Idås, Trond & Korhonen, Johan. (2019). Trauma in the newsroom: social support, post-traumatic stress and post-traumatic growth among journalists working with terror. *European Journal of Psychotraumatology*, 10 (1). Doi: 10.1080/20008198.2019.1620085
- Bar-Tal, Daniel. (2017). Self-Censorship: The Conceptual Framework. *Advances in Political Psychology*, 38 (1). Doi: 10.1007/978-3-319-63378-7_1
- Beckman, Ludvig. (2016). *Självrensning, yttrandejämlikhet och yttrandefrihet*. Stockholm: Konstnärskommittén.
- Björklund, Maria & Paulsson, Ulf (2012, s. 65). *Seminarieboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Blum, Scott, Brown, Marnie, Silver, Roxanne Cohen. (2012). Coping. V.S Ramachandran (Red.), *Encyclopedia of Human Behavior* (andra upplagan). (s. 596-601). Kalifornien: University of California.
- Brottsförebyggande rådet. (2021). *Konstaterade fall av dödligt våld 2020*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Börjesson, Robert. (2021, 2/5). "Jag blir förbannad över att vi ska hotas i vårt jobb". *Expressen*. Hämtad 2021-11-09 från <https://www.expressen.se/nyheter/jag-blir-forbannad-over-att-vi-ska-hotas-i-vart-jobb/>

Djerf-Pierre, Monika. (2011). Journalisternas sociala bakgrund. I. Asp, Kent (Red.), *Den svenska journalistkåren 1989-2011* (s. 15-20). Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet (JMG).

Ebben, Remco H. A., de Vries-de Winter, Christine, Loef, Jorik, Neyman-Lubbers, Yvonne, van der Schans, Leonie, Vierhoven, Peter-Hans & Vloet, Lilian C. M. (2021). Starting ambulance care professionals and critical incidents: a qualitative study on experiences, consequences and coping strategies. *BMC Emergency Medicine*, 21(110). Doi: 10.1186/s12873-021-00500-9

Eisenbarth, Chris A. (2012). Coping profiles and psychological distress: A cluster analysis. *North American Journal of Psychology*, 14 (3).

Nilsson Löfgren, Monica. (2015). Hot och hat mot svenska journalister. *Nordicom-Information*, 37.

Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson, Henrik., Wägnerud, Lena. (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Folkman, Susan, Lazarus, Richard S. (1984). *Stress, Appraisal and Coping*. New York: Springer Publishing Company.

Gardeström, Elin. (2020) *Objektivitet och vänstervridning - när professor Westerståhl skulle mäta Sveriges Radios nyheter och ville begränsa journalisternas yttrandefrihet*. Gardeström & Truedson (red) *Sanning, förbannad lögn och journalistik*. (s.161-162) Stockholm: Institutet för mediestudier.

Häger, Björn. (2016, s. 30). *Reporter: En grundbok i journalistik*. Lund: Studentlitteratur.

Journalistförbundet (2021). *Förebyggande arbete*. Hämtad 2021-11-09 från <https://www.sjf.se/rad-stod/arbetsmiljo/sakerhet-hot-och-hat/forebyggande-arbete>

Journalistförbundet. (2021). *Om något händer*. Hämtad 2021-11-09 från <https://www.sjf.se/rad-stod/arbetsmiljo/sakerhet-hot-och-hat/om-nagot-hander>

Journalistförbundet. (2021). *Om oss*. Hämtad 2021-12-06 från <https://www.sjf.se/om-journalistforbundet>

Journalistförbundet. (2021). *Publicitetsregler*. Hämtad 2021-12-23 från <https://www.sjf.se/yrkesfragor/yrkesetik/spelregler-press-radio-och-tv/publicitetsregler>

Kovach, Bill & Rosenstiel, Tom. (2014, tredje upplagan). *The Elements of Journalism: What Newspeople should know and the Public should expect*. Kalifornien: Three rivers press.

Lawline. (2018). *Vad räknas som ett olaga hot?* Hämtad 2021-12-25 från <https://lawline.se/answers/vad-raknas-som-ett-olaga-hot>

Lennér Axelson, Barbro. & Thylefors, Ingela. (2018) *Arbetsgruppens psykologi*. Stockholm: Natur & Kultur Akademisk.

Motion 2020/2021:1481. *Hotade journalister behöver ökat skydd*. Hämtad 2021-12-20 från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H8021481

Nationalencyklopedin. (2021). *Rollteori*. Hämtad 2021-10-03 från: <http://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/rollteori>

Nilsson, Ann-Karin. (2021, 3/5). "Så hotas och hatas Expressens journalister". *Expressen*. Hämtad 2021-11-10 från <https://www.expressen.se/nyheter/sa-hotas-och-hatas--expressens-journalister-/>

Reportrar utan gränser. (2020) *Pressfrihetsindex 2020: Coronapandemi förvärrar redan kritisk situation för journalistiken*. Hämtad 2021-12-20 från https://www.reportrarutangranser.se/pressfrihetsindex-2020-coronapandemin-forvarrar-kritisk-situation-for-pressfriheten/?fbclid=IwAR2uminc6olkGr8KyBARwjROYIM-DwzxB14pKJM GznPdMCGhk5s_QFNrdFI

Reportrar utan gränser. (2021) *Pressfrihetsindex 2021 – fri och oberoende journalistik blockeras i 132 länder*. Hämtad 2021-12-20 från <https://www.reportrarutangranser.se/pressfrihetsindex-2021-fri-och-oberoende-journalistik-blockeras-i-132-lander/>

Polisen. (2019). *Näthat - lagar och fakta*. Hämtad 2021-12-20 från <https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/it-relaterade-brott/nathat/>

Polisen. (2021). *Sprängningar och skjutningar - polisens arbete*. Stockholm - brottsförebyggande rådet. Hämtad 2021-20-20 från <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/sprangningar-och-skjutningar/>.

Olsson, Helena. (2020). *Hur hamnade SVT i en korseld av kritik?*. Gardeström & Truedson (red) (s.108-15). *Sanning, förbannad lögn och journalistik*. Stockholm: Institutet för mediestudier.

Orre, Sebastian. (2021, 15/7). "Nederländska reportern har avlidit - sköts på öppen gata". *Dagens Nyheter*. Hämtad 2021-11-16 från <https://www.dn.se/varlden/nederlandska-reportern-peter-r-de-vries-har-avlidit/>.

Sideridis, Georgios D. (2006). Coping is not an 'either' 'or': the interaction of coping strategies in regulating affekt, arousal and performance. *Stress and Health*, 22 (5). Doi: 10.1002/smi.1114.

SCB. (2019). *Anställda (yrkesregistret) 16-64 år efter Yrke (SSYK 2012), kön och år*. Hämtad 2021-12-06 från https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__AM__AM0208__AM0208E/YREG50N/table/tableViewLayout1/.

SFS 1962:700. *Brottsbalken*. Stockholm: Justitiedepartementet. Skatteverket. (u.å.). *Skyddade personuppgifter*. Hämtad 2021-12-20 från <https://skatteverket.se/privat/folkbokforing/skyddadepersonuppgifter.4.18e1b10334ebe8bc80001711.html>

SND. (2021). *Journalistundersökningarna*. Hämtad 2021-12-07 från <https://snd.gu.se/sv/catalogue/collection/swedish-journalist>

Stressforskningsinstitutet. *Arbetsorganisation & hälsa, Två modeller för psykosocial arbetsmiljöforskning*. Stockholm: Stressforskningsinstitutet, Stockholms universitet. Hämtad 2022-01-04 från

https://www.stressforskning.su.se/polopoly_fs/1.230056.1604569838!/menu/standard/file/Arbetsorganisation%20och%20hälsa%20webb.pdf

Wiik, Jenny. (2019). Den svenska journalistkåren. Karlsson & Strömbäck (Red.), *Handbok i journalistikforskning*. (S. 131-143). Lund: Studentlitteratur.

Wiik, Jenny (2015). Spelar det någon roll var journalisterna bor? L. Truedson (Red.) *Där bor journalisterna*. (S.88). Stockholm: Institutet för mediestudier.

Bilaga 1: Intervjufrågor

Nedan presenteras de intervjufrågor som vi utgått från i intervjuerna. Frågorna är uppdelade i teman. Följdfrågor och dialog utöver dessa har förekommit i samtliga intervjuer.

Inledning

1. Vill du börja med att presentera dig och berätta vad du arbetar- och har arbetat med?.
2. Hur länge har du jobbat med krimjournalistik?
3. På vilka arbetsplatser har du jobbat?
4. Vilka är dina huvudsakliga arbetsuppgifter?
5. Vilken utbildning har du?

Arbetsmiljö

6. Vad är fördelarna respektive nackdelarna med ditt jobb?
7. Hur påverkas du av sådant du ser, hör och är med om i din roll som krimreporter?
Kan du ge exempel på situationer/händelser som har påverkat dig?
8. Upplever du att du kan ha en distans till ditt arbete när du inte jobbar?

Hot, hat och trakasserier

9. Har du upplevt hat och hot kopplat till ditt arbete? Ge gärna exempel.
Hur ofta sker det och på vilka plattformar?
10. Vart kommer hatet och trakasserier från? Vad handlar det om? Ge exempel på kommentarer.
11. Vart kommer hoten från? Ge exempel på hot du har mottagit
12. Upplever du någon skillnad i hur mycket- och vilken typ av hat och trakasserier du får beroende på vilket ämne du skriver om? Ge gärna exempel.
13. Upplever du att hatet och hoten påverkar ditt privatliv? Har du t.ex. blivit tvungen att vidta åtgärder för att skydda dig och din familj?

Hantering

14. Hur hanterar du de påfrestningar som ditt arbete innebär? Hanterar du det på ett annat sätt nu än när du var ny i branschen?
15. Har du undvikit/undviker du att rapportera om någon eller något för slippa hat, trakasserier och/eller hot?
16. Upplever du att du får stöd från arbetsgivare?
Hur hanteras larm om hot, hat och trakasserier?